

Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 - 2022

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022

Úřad vlády ČR

duben 2019

Obsah

1. Úvod.....	3
1.1 Účel Akčního plánu	4
1.2 Uživatelé Akčního plánu.....	5
1.3 Základní používané pojmy	5
1.4 Související mezinárodní a vnitrostátní dokumenty.....	7
2. Aktuální výzkumy v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí.....	9
2.1 Výskyt domácího a genderově podmíněného násilí	9
2.2 Postoje veřejnosti k domácímu a genderově podmíněnému násilí	12
2.3 Ekonomické dopady domácího a genderově podmíněného násilí	13
2.4 Aktuální problémy v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí	13
3. Postup tvorby Akčního plánu	14
4. Revize stávajících opatření.....	15
5. Implementace Akčního plánu	17
6. Úkolová část.....	18
Oblast č. 1: Prevence domácího a genderově podmíněného násilí	18
Oblast č. 2: Ochrana a podpora osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím (včetně dětí).....	31
Oblast č. 3: Zajištění přístupu ke spravedlnosti pro všechny osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím.....	45

1. Úvod

Domácí násilí a další formy genderově podmíněného násilí zůstávají závažným problémem české společnosti. Jedná se o jednu z nejčastějších forem násilí, která má zásadní negativní dopady na životy obětí i celé společnosti. Mezinárodní i české studie výskytu domácího násilí ukazují, že různé formy domácího násilí během svého života zažívá přibližně každá třetí žena a každý čtrnáctý muž. Ve více než polovině případů domácího a partnerského násilí jsou přítomny děti. Zkušenost se znásilněním má přibližně 5 – 10 % českých žen, přičemž naprostá většina z nich nikdy nevyhledá pomoc a neobráťí se na policii. Vysoká míra latence zůstává i sexuálního obtěžování, nebezpečného pronásledování, či genderově podmíněného kybernásilí.¹

Česká republika v posledních letech přijala řadu důležitých opatření s cílem zlepšit prevenci a postavení obětí domácího a genderově podmíněného násilí. Byla zavedena možnost vykázní násilné osoby ze společného obydlí, vznikla síť intervenčních center, prohlubuje se školení policie a soudů a realizují se osvětové a preventivní kampaně. V systému pomoci obětem však nadále přetrvávají výzvy, na které je potřeba koordinovaně a komplexně reagovat.

Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022 (dále jako „Akční plán“) je v pořadí třetím samostatným strategickým dokumentem vlády ČR v oblasti prevence domácího a genderově podmíněného násilí. Jeho cílem je přispět ke zlepšení postavení obětí a zlepšit systém prevence těchto forem násilí.

Akční plán navazuje na Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018 (dále jako „Akční plán 2015 – 2018“). Úkol zpracovat Akční plán byl uložen členovi vlády ČR, do jehož gesce spadá rovnost žen a mužů, usnesením vlády ČR ze dne 6. června 2018 č. 355. Akční plán také navazuje na Vládní strategii pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 - 2020 (dále jako „Strategie rovnosti žen a mužů“), schválenou usnesením vlády ČR ze dne 12. listopadu 2014 č. 931. Povinnost přijímat opatření vedoucí k prevenci a potírání domácího a genderově podmíněného násilí rovněž vyplývá z řady mezinárodních úmluv, deklarácí a doporučení (blíže viz kapitola 1.5).

Stejně jako v předchozím období se Akční plán zaměřuje kromě domácího násilí i na oblast ostatních forem genderově podmíněného násilí tak, jak jsou běžně definovány příslušnými mezinárodními standardy.² Dle dostupných statistických údajů se v kontextu České republiky jedná zejména o znásilnění, sexuální zneužívání či nebezpečné pronásledování. Proto je těmto formám násilí věnována v Akčním plánu větší pozornost.

Odborné studie dlouhodobě ukazují, že osobami ohroženými domácím a genderově podmíněným násilím jsou převážně ženy.³ Akční plán vychází z genderově specifického přístupu k těmto formám násilí. Rozeznává tedy genderově specifické potřeby žen a mužů jak v rolích osob ohrožených, tak v rolích osob dopouštějících se násilí. Záměrem Akčního plánu je pokrývat všechny formy domácího a genderově podmíněného násilí bez ohledu na pohlaví osoby ohrožené těmito formami násilí. Realizace opatření uvedených v Akčním plánu tak přispěje ke zlepšení postavení všech obětí (mužů, žen, dětí, seniorů a seniorek a dalších skupin).

¹ Blíže viz kapitola 2.1 Výskyt domácího a genderově podmíněného násilí a kapitola 2.1. Akčního plánu 2015.

² Jedná se například o Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí či Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen z roku 1979 (resp. všeobecná doporučení Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen).

³ Blíže viz kapitola 2.1 Výskyt domácího a genderově podmíněného násilí a kapitola 2.1. Akčního plánu 2015.

Akční plán byl vypracován Odborem rovnosti žen a mužů Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR (dále jako „Odbor“) společně s Výborem pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách (dále jako „Výbor“), který je pracovním orgánem Rady vlády pro rovnost žen a mužů (dále jako „Rada“). Výbor sdružuje odbornice a odborníky na problematiku domácího a genderově podmíněného násilí z veřejné správy, nestátních neziskových organizací a poskytovatelů sociálních služeb, akademické sféry, policejních složek a justice. Široká expertíza členek a členů Výboru a také zkušenosti z praktické pomoci osobám ohroženým domácím a genderově podmíněným násilím a s prací s osobami dopouštějícími se násilí hrály klíčovou roli při přípravě Akčního plánu. Seznam členek a členů Výboru a dalších osob, které se na zpracování Akčního plánu podílely, je obsažen v kapitole 3.

Akční plán celkem obsahuje 24 opatření a je rozdělen do 3 strategických oblastí:

1. Prevence domácího a genderově podmíněného násilí;
2. Ochrana a podpora osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím (včetně dětí);
3. Zajištění přístupu ke spravedlnosti pro všechny osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím.

Rozdělení opatření podle ministerstev zobrazuje následující tabulka. Zároveň platí, že řada opatření Akčního plánu spadá do gesce více ministerstev.

Tabulka č. 1: Opatření Akčního plánu dle ministerstev

Rezort	ÚV ČR	MPSV	MZd	MV	MŠMT	MSp	MF	MMR
Počet opatření	4	7	6	11	3	5	4	1

K hlavním opatřením Akčního plánu patří zajištění dostupnosti specializovaných služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím a jejich děti (utajené azylové domy, krizová lůžka, telefonická krizová pomoc, ad.), zajištění dostupnosti programů pro práci s původci a původkyněmi tohoto násilí, zřízení pilotní specializované služby pro oběti sexuálního násilí či vzdělávání profesí, které nejčastěji přicházejí do kontaktu s osobami ohroženými. Důležitou součástí je tak prevence uvedených forem násilí, a to prostřednictvím osvětových aktivit či vzdělávání na školách.

Při realizaci jednotlivých opatření Akčního plánu bude průřezově zohledňováno postavení osob čelících vícečetné diskriminaci, a to zejména osob se zdravotním postižením, seniorek a seniorů, cizinek a cizinců, osob bez domova, Romek a Romů a dalších zranitelných osob.

Při zpracování Akčního plánu byla zohledněna doporučení pro tvorbu strategických dokumentů na úrovni vlády ČR uvedená v Metodice přípravy veřejných strategií, kterou vzala vláda ČR na vědomí usnesením vlády ČR ze dne 2. května 2013 č. 318 a její aktualizaci, schválené usnesením vlády ČR ze dne 28. ledna č. 71

1.1 Účel Akčního plánu

Účelem Akčního plánu je formulovat, implementovat a koordinovat komplexní systém opatření na úrovni vlády ČR pro oblast prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí a tím přispět ke snížení výskytu těchto forem násilí v české společnosti a pomoci osobám ohroženým násilím i osobám dopouštějícím se násilí.

Realizací opatření uvedených v Akčním plánu by mělo dojít zejména ke zlepšení současné úrovně ochrany osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím (včetně dětí žijících v rodině s výskytem domácího a genderově podmíněného násilí), k zefektivnění prevence tohoto násilí, k rozvoji vzdělávání příslušných profesí v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí a k podpoře práce s původci a původkyněmi násilí.

1.2 Uživatelé Akčního plánu

Z povahy Akčního plánu jako strategického dokumentu vlády ČR vyplývá, že je primárně určen příslušným ústředním orgánům státní správy. Těm v časovém rámci 2019 – 2022 ukládá jednotlivé úkoly.

Dále je Akční plán určen všem organizacím a poskytovatelům sociálních služeb působícím v oblasti prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí. Těmto organizacím Akční plán úkoly neukládá, nicméně jim poskytne informace o prioritách a plánovaných opatřeních vlády ČR v této oblasti. Obdobně bude Akční plán sloužit krajům a obcím, které formulují své vlastní strategické dokumenty v oblasti sociální politiky, včetně prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí.

1.3 Základní používané pojmy

Definice základních používaných pojmů odpovídají jejich ustálenému používání v relevantních mezinárodních i vnitrostátních dokumentech (viz kapitola 1.5).

Asistovaný styk rodičů s dětmi – setkávání dítěte s rodičem, se kterým dítě nežije ve společné domácnosti a se kterým byl z nějakých důvodů (dlouhodobé odloučení, domácí násilí, jiné násilí, rozchodové a rozvodové stavy v rodinách) přerušen dosavadní kontakt. Asistovaný styk je prováděn v bezpečném a k tomu přizpůsobeném prostředí specializovanými pracovníky a pracovníci. Primárním cílem asistovaného styku je zajistit bezpečné setkávání s rodičem, který se dopouštěl násilí v rodině tak, aby dítě mohlo pokojně realizovat své právo na oba rodiče. Při těchto intervencích se průběžně pojmenovávají a sledují možná rizika těchto setkávání pro dítě a zároveň je upřednostňován jednoznačný přínos takových setkávání pro zdravý rozvoj každého dítěte, a to i s ohledem na přání a potřeby samotného dítěte s důrazem na jeho nejlepší zájem. Asistované setkávání by mělo být dočasné, nikoliv dlouhodobé a směřovat k tomu, aby se dítě s rodičem mohlo setkávat bezpečně samo. V případě, že toto není možné zajistit, je potřeba v zájmu dítěte toto setkávání ukončit.

Domácí násilí – veškeré akty fyzického, sexuálního, psychického, ekonomického či dalších forem násilí, k němuž dochází v rodině nebo v domácnosti anebo mezi bývalými či stávajícími manžely, partnery či osobami blízkými. Domácí násilí se dále vyznačuje opakováním, dlouhodobostí, cyklickým charakterem a postupnou eskalací. Role osoby ohrožené a páchající násilí jsou zpravidla jasně odděleny. Toto násilí probíhá na blízkých osobách a je specifické svou nevěřejností.

Dating violence – násilí páchané v rámci navazování partnerského vztahu v době, kdy osoba ohrožená násilím a původce násilí společně nesdílí bydlení ani je není možné považovat za partnery. Jedná se o násilí typicky se vyskytující u dospívajících osob při hledání partnera či partnerky.

Gender – jedná se o kategorii a pojem odkazující na sociálně a kulturně podmíněné a konstruované rozdíly mezi ženami a muži, které jsou historicky a místně proměnlivé. Nejsou přirozenou a neměnnou charakteristikou žen a mužů, ale odráží aktuální stav

sociálních vztahů mezi nimi. Jako takový tedy gender doplňuje kategorii pohlaví ve smyslu biologických rozdílů mezi ženami a muži.

Genderově podmíněné násilí – veškeré akty fyzického, sexuálního, psychického ekonomického či dalších forem násilí, které jsou cíleny na ženy z důvodu, že jsou ženami nebo na muže z důvodu, že jsou muži, anebo akty tohoto násilí, které nepřiměřeně dopadají na ženy či na muže. Tato definice vychází z mezinárodněprávních dokumentů jako je např. Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminací žen. Na základě této definice jsou za formy genderově podmíněného násilí považovány kromě domácího a partnerského násilí např. také sexuální násilí, znásilnění, sexuální obtěžování nebo stalking (nebezpečné pronásledování). Přestože se oběťmi těchto forem násilí stávají i muži, ženy jako oběti tohoto násilí jednoznačně převažují.⁴ Akční plán se zaměřuje na formy genderově podmíněného násilí s vědomím toho, že ne všechny případy tohoto násilí jsou nezbytně genderově podmíněné či motivované. Například trestný čin nebezpečné pronásledování může být motivován pohlavím či genderem oběti (například pronásledování bývalé partnerky), ale nebude tak tomu vždy (například nebezpečné pronásledování z politických důvodů). Prevence, školení příslušných profesí a další opatření tohoto Akčního plánu ve výsledku pomáhají všem obětem těchto forem násilí bez ohledu na skutečnost, zda se v konkrétním případě jednalo o genderově podmíněné násilí.

Genderové stereotypy – zjednodušující a zaujaté představy týkající se vlastností, názorů a rolí žen a mužů ve společnosti, zaměstnání a rodině. Zevšeobecňování mužských a ženských vlastností může vést ke znevýhodnění těch, kdo svým chováním vybočují z daného stereotypu (např. tlak na chlapce a muže, kteří mají zájem o tzv. ženské aktivity). Některé genderové stereotypy také přispívají k výskytu domácího a genderově podmíněného násilí a brání obětem dosáhnout pomoci (např. předpoklad, že má žena za každých okolností zůstat se svým partnerem i v případě, že na ni páchá násilí, předpoklad, že se muž nemůže stát obětí domácího násilí nebo názor, že žena je v některých případech za své znásilnění spoluzodpovědná).

Inovativní přístupy k řešení problematiky domácího a genderově podmíněného násilí – v rámci řešení problematiky domácího a genderově podmíněného násilí postupně vzniká řada inovativních opatření, metod a řešení, která jsou implementována do stávajících služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím a programů pro práci s původci a původkyněmi tohoto násilí. Tato opatření a přístupy mohou být založena na dobré zahraniční praxi jako je např. využívání norského edukativního filmu „Zurivec“⁵. Nebo se mohou zaměřovat na dosud opomíjené aktéry v systému prevence (např. vzdělávání personálu barů a nočních klubů v oblasti pomoci obětem sexuálního násilí a obtěžování) či využívat nové metody předávání informací a zvyšování kompetencí (vzájemné vzdělávání vrstevníků na školách o problematice domácího a genderově podmíněného násilí, tzv. peer to peer vzdělávání).

Kybernásilí - je zastřešujícím pojmem pro různé formy násilí v kyberprostoru. Specifické je tím, že neutočí na tělesnou integritu člověk, ale zpravidla na jeho důstojnost či intimní oblast. Kybernásilí zahrnuje online obtěžování (obtěžování nežádoucími SMS, sledování pohybu přes telefon, ad.), intimní partnerské násilí (např. vyhrožování zveřejněním intimních fotografií či videí, tzv. “porno pomsta”), kulturně ospravedlněné násilí (šíření sexistických vtipů, založení facebookové skupiny s tematikou znásilnění, sexuálního násilí, atp.), sexuální napadení (lákání ke schůzce prostřednictvím technologií a následné ublížení na zdraví), ad. Kybernásilí bývá často uváděno jako jedna z nových forem genderově podmíněného násilí.

⁴ Blíže viz: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

⁵ Blíže viz: <http://www.zurivec.cz/>.

Původce/původkyně násilí – fyzická osoba, která se dopouští některé z forem domácího nebo genderově podmíněného násilí.

Osoba ohrožená domácím nebo genderově podmíněným násilím – fyzická osoba, která je vystavena některé z forem tohoto násilí, a to včetně dětí žijících v rodinách s výskytem domácího nebo genderově podmíněného násilí.

Sekundární viktimizace – proces, během něhož je osoba ohrožená domácím nebo genderově podmíněným násilím nadbytečně vystavována psychické zátěži v souvislosti s vyšetřováním tohoto násilí, informováním o tomto násilí a poskytováním pomoci ze strany různých subjektů.

Sexuální násilí – jakékoli sexuální jednání zahrnující pokusy o dosažení sexuálního styku, nežádoucí sexuální poznámky a návrhy, činy směřující k obchodování s lidmi či jinak namířené proti sexualitě jedince, které využívají nátlak⁶. Ve většině případů s sebou sexuální násilí nese používání sexuality jako nástroje moci.

Specializované sociální služby pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím - specializované služby jsou charakteristické tím, že se zaměřují na poskytování pomoci a podpory šité na míru specifickým potřebám obětí jednotlivých forem domácího a genderově podmíněného násilí a nejsou určeny pro širokou veřejnost. V kontextu ČR se jedná např. o intervenční centra (zřízená dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách), utajené azylové domy pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím⁷, či odborné sociální poradenství poskytované výhradně obětem domácího a genderově podmíněného násilí.

Terciální viktimizace - nadbytečné vystavení oběti trestného činu nebo násilného činu, který nebyl klasifikován jako trestný psychické zátěži v souvislosti s tímto činem, ještě i v dalším období po primární a sekundární viktimizaci.

1.4 Související mezinárodní a vnitrostátní dokumenty

Akční plán navazuje na řadu dokumentů přijatých na evropské a mezinárodní úrovni. Jedná se jednak o lidskoprávní úmluvy a strategické dokumenty v oblasti rovnosti žen a mužů a jednak o konkrétnější dokumenty obsahující specifická doporučení v oblasti prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí.

Z hlediska formulace opatření uvedených v Akčním plánu byly relevantní zejména následující dokumenty:

- Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen z roku 1979 a Všeobecná doporučení Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen č. 12, 19 a 35;
- Pekingská deklarace a akční platforma přijatá na 5. světové konferenci o ženách v roce 1995;
- Rezoluce Valného shromáždění OSN ze dne 31. ledna 2001 k odstranění všech forem násilí na ženách (A/RES/55/68);
- Rezoluce Valného shromáždění OSN ze dne 20. prosince 2004 k odstranění všech forem násilí na ženách (A/RES/59/167);

⁶ Viz definice World Health Organization, World report on violence and health (Geneva: World Health Organization, 2002)

⁷ Blíže viz: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Violence-against-Women-Victim-Support-Report.pdf>.

- Rezoluce Valného shromáždění OSN ze dne 18. prosince 2007 k odstranění znásilnění a všech ostatních forem sexuálního násilí a jejich projevů, včetně konfliktních a souvisejících situacích (A/RES/62/134);
- Závěry Komise OSN pro postavení žen ze dne 15. března 2013 k odstranění a prevenci všech forem násilí na ženách a dívkách;
- Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy Rec(2002)5 k ochraně žen před násilím;
- Závěry Rady EU k potírání násilí na ženách a dostupnosti podpůrných služeb pro osoby ohrožené domácím násilím ze dne 6. prosince 2012;
- Závěry Rady EU k prevenci a potírání všech forem násilí na ženách a dívkách, včetně ženské obřízky ze dne 5. a 6. června 2014.
- Závěry Komise OSN pro postavení žen k eliminaci a prevenci všech forem násilí na ženách a dívkách z roku 2015;
- Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí z roku 2011;
- Úmluva OSN o právech dítěte z roku 1989;
- Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením z roku 2006.

Akční plán také reaguje na doporučení Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen adresované České republice. Dalším mezinárodním dokumentem, který Akční plán využívá jako jeden ze zdrojů inspirace, je Istanbulská úmluva, která byla otevřena k podpisu v květnu 2011. Istanbulská úmluva stanovuje obecné standardy v oblasti prevence tohoto násilí a pomoci osobám ohroženým. Česká republika Istanbulskou úmluvu podepsala dne 2. května 2016. Usnesením vlády ČR ze dne 8. února 2016 č. 114 bylo ministru spravedlnosti uloženo předložit vládě návrh legislativních opatření k zajištění provádění Istanbulské úmluvy do 30. června 2017. Tato opatření byla zahrnuta do novely trestního zákoníku, která byla publikována pod č. 287/2018 Sb. a která nabyla účinnosti dne 1. února 2019. Ministerstvo spravedlnosti v současnosti připravuje podklady pro návrh na ratifikaci Istanbulské úmluvy. Akční plán případnou ratifikaci Istanbulské úmluvy ze strany České republiky nepředjímá.

Opatření uvedená v Akčním plánu navazují na následující vnitrostátní dokumenty:

- Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR 2016 - 2019;
- Strategie sociálního začleňování 2014 - 2020;
- Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016 - 2020;
- Strategie romské integrace do roku 2020;
- Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015 - 2020;
- Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců na rok 2018;
- Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020;
- Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže na období 2019-2021.
- Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016 – 2025.

Akční plán není v konfliktu s uvedenými materiály a nevytváří duplicitní úkoly, ani duplicitní nároky na alokaci finančních prostředků.

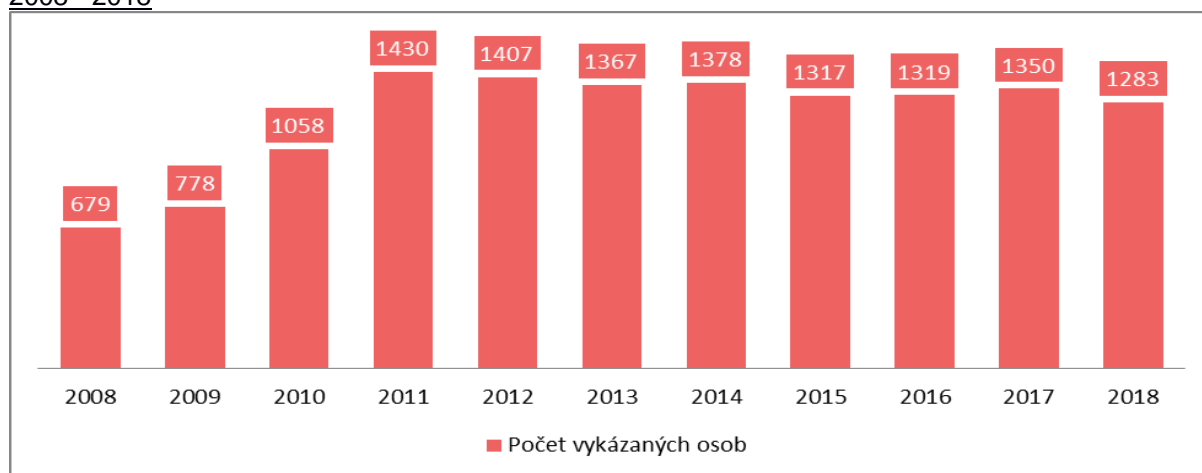
2. Aktuální výzkumy v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí

2.1 Výskyt domácího a genderově podmíněného násilí

Domácí násilí je ve velké části případů opakované, dlouhodobé a probíhá v cyklech, případně může postupně eskalovat. Zpravidla jsou jasně rozděleny role osoby ohrožené a osoby dopouštějící se násilí. Specifickým znakem domácího násilí je jeho neveřejnost. Domácí násilí se dopouštějí osoby na svých blízkých (osobou ohroženou může být např. manžel/manželka, druh/družka, dítě, rodič, prarodič či sourozenec). Domácí násilí nabývá různých forem - může se jednat o fyzické, psychické, sexuální, ekonomické či jiné formy násilí, případně jejich kombinace.⁸ Fyzické a psychické násilí nabývá různých podob, přičemž studie ukazují, že důsledky všech jeho podob mohou být velmi závažné. Níže jsou uvedeny výstupy nejaktuálnějších výzkumů a analýz v této oblasti.

Shrnutí výzkumů výskytu a celospolečenských dopadů domácího a genderově podmíněného násilí bylo detailně obsaženo v Akčním plánu 2015 – 2018.⁹ Podle dostupných statistik je u nás každoročně policii oznámeno přibližně 600 případů znásilnění, policie řeší v průměru dva případy týrání osoby žijící ve společné domácnosti denně, orgány sociálně-právní ochrany dětí každoročně registrují přibližně 2500 případů domácího násilí v rodinách, kde vyrůstají děti, každý rok je z důvodu domácího násilí ze svého domu vykázáno přes 1300 násilných osob.¹⁰ Níže je uveden přehled vykázaných osob podle údajů intervenčních center a přehledy statistických údajů shromažďovaných v rámci statistických ročenek kriminality.

Graf č. 1: Počet vykázaných osob dle údajů Asociace pracovníků intervenčních center ČR v letech 2008 - 2018¹¹

⁸ Blíže viz Národní akční plán prevence domácího násilí a násilí na ženách na léta 2011 – 2014. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Narodni-akcni-plan-prevence-domaciho-nasili-na-leta-2011-2014.pdf>.

⁹ Blíže viz Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Akcni-plan-prevence-domaciho-a-genderove-podmineneho-nasili.pdf>

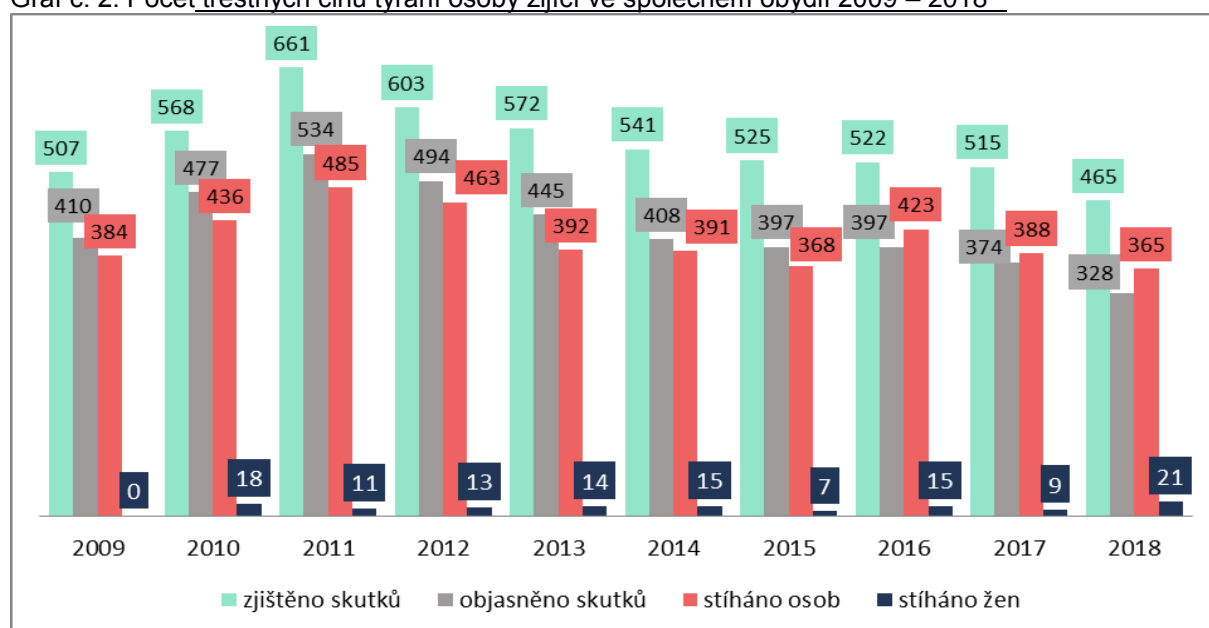
¹⁰ V rámci celkového počtu vykázání v roce 2018 označila Policie ČR 2149 osob za ohrožené, z toho 153 mužů, 1285 žen a 711 nezletilých dětí. Statistická data poskytla Asociace pracovníků intervenčních center ČR, z.s. Blíže viz http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=255

¹¹ Statistické výstupy jsou zpracovávány na základě dat intervenčních center v České republice (§ 60 a), zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Statistická data poskytla Asociace pracovníků intervenčních center ČR, z.s. Blíže viz http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=255.

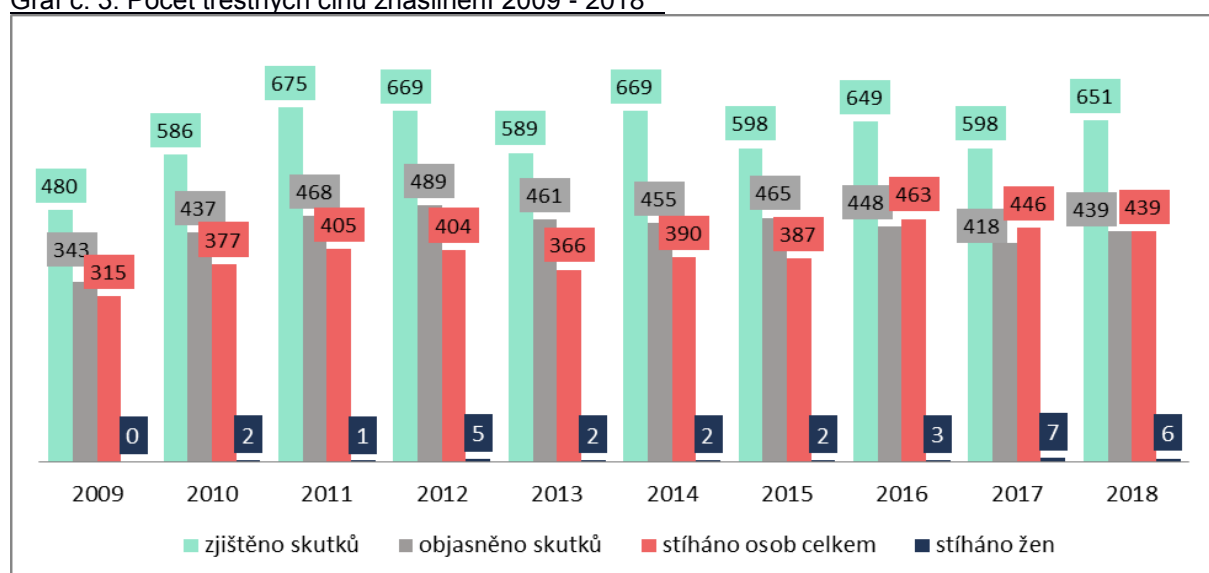
Tabulka č. 2: Počet trestných činů nebezpečné pronásledování 2010 - 2018¹²

Nebezpečné pronásledování	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zjištěno skutků	537	535	485	520	490	487	395	337	363
objasněno skutků	390	410	349	380	373	355	288	238	259
stíháno osob	314	380	321	328	318	282	309	268	272
- z toho ženy	35	27	38	27	29	29	27	26	25

Graf č. 2: Počet trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí 2009 – 2018¹³

Graf č. 3: Počet trestných činů znásilnění 2009 - 2018¹⁴

¹² Zdroj: Policie ČR: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>.

¹³ Statistické přehledy kriminality jsou dostupné online na URL: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>.

¹⁴ Statistické přehledy kriminality jsou dostupné online na URL: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>.

Tabulka č. 3: Počet trestných činů vraždy motivované osobními vztahy 2008 - 2018¹⁵

Vraždy motivované osob. vztahy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zjištěno skutků	94	87	100	108	104	103	78	86	74	80	65
objasněno skutků	92	83	96	98	102	100	71	78	69	77	62
stíháno osob	96	90	103	101	111	109	71	85	75	82	64
z toho ženy ¹⁶	-	-	24	11	13	16	12	20	10	19	8

Tato data však představují pouze výše skutečného výskytu těchto forem násilí, neboť většina případů zůstává nenahlášena (přičemž se odhaduje, že např. u znásilnění je nahlášeno pouze 5 - 10 % skutečných případů¹⁷). Podle výsledků mezinárodních i českých šetření zažívá v ČR domácí násilí ze strany partnera téměř každá třetí žena. Podle výsledků výzkumu Asociace pracovníků intervenčních center ČR z roku 2016 se jako oběť domácího násilí označila více než pětina žen. U mužů byl tento podíl výrazně nižší (7 %). Ve více než polovině případů domácího (56,4 %) a partnerského násilí (57,9 %) byly přítomny děti.¹⁸

V oblasti výzkumu domácího násilí na mužích se odborná literatura shoduje, že také muži jsou osobami ohroženými domácím násilím, a to ať již ze strany mužů či žen.¹⁹ Přestože výskyt domácího násilí na mužích je méně častý, je charakterizován některými okolnostmi, kvůli nimž je prevence domácího násilí na mužích a pomoci osobám jím ohroženým složitější. Jedná se zejména o skutečnost, že domácí násilí na mužích je méně viditelné, protože při něm většinou dochází k méně závažným fyzickým následkům. Roli také hraje to, že muži více než ženy popírají svoji roli osoby ohrožené domácím násilím, kde hrají důležitou roli genderové stereotypy.²⁰ Ve výsledku se muži často nikomu s tímto problémem nesvěří a nevyhledají ani pomoc.

Důležitá zjištěná ohledně výskytu sexuálního násilí v ČR přinesly výsledky reprezentativního sociologického výzkumu zpracovaného agenturou Focus v roce 2017 pro organizaci Persefona. Jedním ze zjištění tohoto výzkumu je skutečnost, že v Česku má každý 11. člověk zkušenost se znásilněním. Jen 5 % obětí však znásilnění nahlásí. Dvě třetiny znásilnění probíhají doma (pachatelem znásilnění bývá nejčastěji manžel nebo partner). Dalším alarmujícím zjištěním je, že 64 % obětí sexuálního násilí v dětství má další zkušenost i v dospělosti. Nejvíce ohroženou skupinou sexuálními násilím představují ženy ve věku 18-34 let.²¹

¹⁵ Zdroj: Policie ČR: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>.

¹⁶ Tento údaj za roky 2008 a 2009 není k dispozici.

¹⁷ Blíže viz např. Home Office Research Study: A Gap or A Chasm? Attrition in Reported Rape Cases. 2005. Dostupné:

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110314171826/http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs05/hors293.pdf>.

¹⁸ Topinka, D. 2016. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Základní fakta a výsledky. Dostupné z: <http://www.domaci-nasilii.cz/wp-content/uploads/Dom%C3%A1c%C3%AD-n%C3%A1sil%C3%AD-z-perspektivyaplikovan%C3%A9ho-v%C3%BDzkumu.-SocioFactor-2016..pdf>

¹⁹ Blíže viz Fakulta sociálních studií: Muži a domácí násilí, sborník z konference. 2011. Dostupné na:

<http://www.nasilinamuzich.cz/wp-content/uploads/muzi.pdf>

²⁰ Blíže viz Čírtková, L.: Muži jako oběti domácího násilí. Právo a rodina, č. 7/2010 či Stockl H., Devrines K., Rotstein A., Abrahams N., Campbell J., Watts Ch., Moreno C.G. The global prevalence of intimate partner homicide: a systematic review. Lancet 20th of June 2013.

²¹ Blíže viz: <http://www.persefona.cz/sexualni-nasilii-nebo-obtezovani-zazilo-39-cechu>.

2.2 Postoje veřejnosti k domácímu a genderově podmíněnému násilí

Ohledně domácího a genderově podmíněného násilí ve společnosti přetrvává celá řada stereotypů. Organizace Amnesty International ČR v roce 2018 zopakovala reprezentativní průzkum veřejného mínění ohledně problematiky násilí na ženách (první průzkum byl realizován v roce 2015).²² Z aktuálního průzkumu vyplývá, že podle odhadů české dospělé populace se stane obětí znásilnění v ČR průměrně až 10 000 žen, což je 5x vyšší odhad než před třemi lety. Téměř polovina dotázaných odhadovala, že na policii je nahlášeno maximálně 40 % těchto případů (pokles o 3 p. b. oproti roku 2015). Necelá polovina (45 %) respondentů se kloní k názoru, že ze všech případů znásilnění je pachatel odsouzen maximálně ve 30 % (pokles o 2 p. b. oproti roku 2015). Poměrně významná část dotázaných nadále označuje za nejčastějšího pachatele znásilnění nějakou neznámou, cizí osobu (44 %). Průzkum také potvrdil další stereotypy o znásilnění – nadpoloviční většina dospělé populace (58 %) nadále zastává názor, že v jistých případech či situacích je žena alespoň částečně spoluzodpovědná za své znásilnění: v případě, že se žena chovala koketně (až 42 %; pokles o 3 p. b.) nebo byla opilá (37 %; pokles o 6 p. b.), případně neřekla jasné „ne“ (32 %; pokles o 5 procentních bodů), měla sexy nebo vyzývavé oblečení (30 %; pokles o 7 p. b.). Přestože tedy velká část veřejnosti stále klade oběti v některých případech své znásilnění částečně za vinu, v čase má míra těchto názorů klesající tendenci. Z výzkumu dále vyplynulo, že přes 70 % dotázaných si myslí, že současná situace v oblasti násilí na ženách v Česku je problém. Ještě silněji vnímají lidé potřebu zesílení prevence – po větším zaměření ČR na prevenci násilí na ženách volá 84 % všech dotázaných.

Uvedené potvrzuje i reprezentativní výzkum Persefony, který probíhal v letech 2016 a 2017. Kromě názorů veřejnosti na násilí se zaměřil i na jeho prevalenci včetně opakované viktimizace u osob, které zažily násilí do věku 15 let. Z výzkumu pro mimo jiné vyplynulo, že vážnou újmu způsobuje znásilnění v rámci manželství podle 85 % dotázaných, zatímco znásilnění mimo manželství považuje za vážnou újmu 91 % dotázaných.²³

Nebezpečné převládající stereotypy ohledně domácího násilí v české společnosti dříve popsal také výzkum Asociace pracovníků intervenčních center ČR, z roku 2016. Dle jeho výsledků je velká část české veřejnosti (43 %) přesvědčena o tom, že některé ženy mají sklon vybírat si za své partnery agresory a tudíž jsou za svou situaci spoluzodpovědné. Poměrně časté je pak přesvědčení, že oběť si za svou situaci může, když si jednoduše nechá vše líbit (36 %). Tento rozšířený názor o „slabosti“ ohrožených osob, které v patologickém vztahu setrvávají, přispívá k jejich stigmatizaci. Výsledky výzkumu však potvrdily i pozitivní vývoj ohledně stereotypních představ veřejnosti o domácím násilí, charakteristikách jeho aktérů a projevů. Např. 91 % dotázaných projevilo názor, že nesouhlasí s tím, aby muž bil svou manželku. Obdobně 85 % respondentů a respondentek nepotvrdilo tvrzení, že být mužem znamená projevovat se agresivně. Pozitivní vývoj v této oblasti lze přičíst osvětovým aktivitám v oblasti domácího násilí a genderových stereotypů, postupné detabuizaci tohoto tématu a prosazení důležitých legislativních změn a dalších opatření v této oblasti, které přispívají k vnímání závažnosti problematiky domácího násilí, a tedy i nutnosti pomáhat a chránit oběť a další postižené členy rodiny či domácnosti ze strany veřejnosti.²⁴

²² Amnesty International. 2018. Problematika násilí na ženách optikou české populace. Blíže viz: https://www.amnesty.cz/data/file/4254-vvm_problematika-nasili-na-zenach-optikou-ceske-populace.pptx?version=1541109702.

²³ Blíže viz: <http://www.zlabyrinthunasili.cz/>

²⁴ Topinka, D. 2016. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Základní fakta a výsledky. Dostupné z: <http://www.domaci-nasili.cz/wp-content/uploads/Dom%C3%A1c%C3%AD-n%C3%A1sil%C3%AD-z-perspektivyaplikovan%C3%A9ho-v%C3%BDzkumu.-SocioFactor-2016..pdf>

Zajímavá zjištění ve vztahu k ochraně dětí před násilím přinesl reprezentativní výzkum postojů veřejnosti ohledně fyzického trestání dětí provedeného Ligou otevřených mužů v roce 2018. Z tohoto šetření vyplynulo, že 63 % české populace by využilo fyzických trestů alespoň ve výjimečných případech. Názor, že fyzický trest je v určitých situacích nejlepším řešením, zastává dokonce 68 % veřejnosti. Srovnání s obdobným výzkumem z roku 2013 ukázalo, že přístup české populace k fyzickému trestání dětí se v zásadě nezměnil.²⁵ Je tomu i přesto, že studie z posledních let stále častěji upozorňují na nefunkčnost a škodlivé důsledky používání fyzických trestů na dětech.

2.3 Ekonomické dopady domácího a genderově podmíněného násilí

Výzkum ekonomických dopadů domácího násilí byl v ČR proveden již v roce 2012 nestátní neziskovou organizací proFem. Studie ukázala, že náklady na řešení domácího násilí stojí státní rozpočet České republiky každý rok více než 1,3 mld. Kč. Jedná se spíše o konzervativní odhad, neboť do výpočtu nebyly zahrnuty nepřímé náklady související s domácím násilím. Negativní ekonomické dopady byly zkoumány v těchto oblastech: činnost policie, státních zastupitelství, soudů, přestupkové řízení, sociální služby, podpora v nezaměstnanosti, zdravotnictví, invalidní důchody a nemocenské pojištění.²⁶

Na tento výzkum navázala analýza ÚV ČR provedená v roce 2017. Ta vyčíslila roční ekonomické dopady tohoto násilí pro ČR na 14,5 miliardy Kč. Největší podíl na těchto nákladech představuje ztráta produktu v důsledku pracovní neschopnosti kvůli zranění způsobenému při incidentu domácího násilí ve výši více než 8 miliard Kč. Druhé nejvyšší náklady domácího násilí spadají do oblasti zdravotnictví. Téměř 5 miliard ročně je odhadem vydáno na léčbu zranění způsobených násilím v partnerských vztazích a dalších 250 milionů Kč představují výdaje na léčbu psychických následků domácího násilí. Výdaje policie a soudnictví na řešení trestněprávních a občanskoprávních kauz kvůli násilí mezi partnery dosahují výše 86 milionů Kč. Náklady na poskytování krizové pomoci, odborného sociálního poradenství, chráněného bydlení, intervenční centra a další sociální služby jsou vyčísleny na 487 milionů Kč. Celkové náklady nezahrnují výdaje samotných obětí domácího násilí a jejich psychickou újmu, z toho důvodu jsou ekonomické dopady domácího násilí podhodnoceny.²⁷

2.4 Aktuální problémy v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí

Analýzy proFem (2017) a ÚV ČR (2018) poukazují na problematiku rozhodování soudů v případech znásilnění. Z výsledků analýzy soudních rozhodnutí v případech znásilnění publikované v roce 2017 organizací proFem mj. vyplývá, že poměr ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody a trestů odnětí svobody s podmíněným odkladem je u pravomocných odsuzujících rozsudků téměř 50:50.²⁸ Tento poměr potvrzují i statistiky Ministerstva spravedlnosti: z 205 odsuzujících rozsudků v roce 2017 byl 97 osobám za tuto trestnou činnost uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, zatímco ve 106 případech byl trest odnětí svobody podmíněně těmto osobám odložen. Ochranná opatření byla u podmíněně odsouzených uložena pouze v 46 případech, přiměřené omezení nebo povinnost jen v 18 případech. Přehled vhodné rozhodovací praxe soudů v případech

²⁵ Liga otevřených mužů. 2018. Fyzické tresty. Blíže viz: http://www.ilom.cz/wp-content/uploads/2018/10/2018_10_LOM_Fyzicke_tresty.pdf

²⁶ Blíže viz Blíže viz K. Kunc, a kol.: Ekonomické dopady domácího násilí v ČR. 2012. Dostupné z: http://www.profem.cz/shared/clanky/103/profem-studie2b-web_1.pdf.

²⁷ ÚV ČR. 2017. Ekonomické dopady domácího násilí. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Analiza-ekonomickych-dopadu-DN.pdf>.

²⁸ ProFem. 2017. Jen ano je ano. Trestný čin znásilnění ve světle Istanbulské úmluvy. Dostupné z: http://www.profem.cz/shared/clanky/550/A5-JenAnoJeAno_WEB.pdf.

znásilnění dále poukazuje na nejednotnost v rozhodování soudů ve srovnatelných případech i ukládání dalších ochranných opatření.²⁹

Jedním z aktuálních závažných problémů v této oblasti je také nárůst partnerského násilí mezi mladými lidmi a dospívajícími. Na tuto problematiku a její dopady na životy mladých lidí se zaměřoval výzkum proFem realizovaný v roce 2019.³⁰ Partnerské násilí mladých lidí (13-26 let) obvykle vykazuje jiné charakteristiky a jinou dynamiku, než domácí násilí – proto se v jeho spojitosti používá tento specifický termín. Mnohem významnější roli zde hraje kybernásilí, tedy například zahlcování zprávami, kontrola telefonu partnera či partnerky bez jejich souhlasu, vynucování zaslání erotických fotografií nebo také tzv. porno pomsta po skončení vztahu (vyhrožování zavěšením erotických fotografií nebo videí partnerky či partnera na sociální sítě, či skutečné vyvěšení). Důsledky partnerského násilí mladých přitom mohou být velmi závažné. Výzkum ukázal, že 43 % mladých, kteří a které zažili či zažívají násilí ve vztahu, trpí dlouhodobou neschopností se soustředit ve škole či při studiu. Další čísla jsou ještě závažnější: každá čtvrtá dívka (nebo chlapec) zažívající násilí ve vztahu trpí v jeho důsledku anorexií nebo výrazným úbytkem váhy, 18 % mladých lidí zažívajících partnerské násilí má obavy o svůj vlastní život a celých 16 % obětí pomýšlí na sebevraždu. Součástí výzkumu byla i komparativní analýza výskytu tohoto násilí v dalších státech. V Gruzii, Španělsku, Chorvatsku a Rakousku se s násilím ve svém partnerském vztahu setkala 23 – 33 % mladých lidí. Výsledky výzkumu poukazují na závažnost a globálnost fenoménu partnerského násilí mezi mladými.

Na přetrvávající problém nedostatečné dostupnosti služeb pro děti ohrožené násilím v rodině upozornily výzkumy Centra LOCIKA realizované ve spolupráci s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí v roce 2018.³¹ Z těchto analýz vyplynulo, že v případech, kdy v okolí není specializovaná služba pro děti zažívající násilí, může trvat i léta než se děti dostanou k odborné pomoci. Výsledky těchto analýz poukazují také na to, že tyto služby jsou poskytovány jen u 10 – 15 % evidovaných případů domácího násilí dle výkazů MPSV. Dle výzkumu UNICEF přitom násilí v rodině zažívá 14 % českých dětí.³²

3. Postup tvorby Akčního plánu

Příprava Akčního plánu byla zahájena v prosinci 2017, kdy byla v rámci Výboru ustavena pracovní skupina pro přípravu Akčního plánu (dále jako „Pracovní skupina“) a nastaven harmonogram přípravy Akčního plánu. První jednání Pracovní skupiny se uskutečnilo 14. června 2018. Následná jednání probíhala do konce listopadu 2018. Celkem v tomto období proběhlo 5 jednání Pracovní skupiny. Na nich byly identifikovány přetrvávající problémy v jednotlivých strategických oblastech Akčního plánu a formulovány návrhy opatření zaměřených na řešení těchto problémů. Na některá z těchto jednání byli rovněž přizváni externí odborníci a odbornice (působící zejména v Pracovní skupině Výboru pro práci s násilnou osobou). Pracovní skupina také průběžně informovala Výbor o stavu příprav na jeho jednáních.

Pracovní verze Akčního plánu byla předložena Výboru 10. ledna 2019 k připomínkám a dne 17. ledna následně proběhlo jednání Výboru zaměřené na projednání návrhu Akčního plánu. Finální verze Akčního plánu byla Výborem schválena per rollam dne 28. ledna 2019.

²⁹ ÚV ČR. 2018. Přehled vhodné rozhodovací praxe soudů v případech znásilnění. Dostupné z:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_OPZ/Vystupy_projektu/prehled_vhodne_rozhodovaci_praxe_soudu_znasilneni.pdf

³⁰ Blíže viz: <http://new.profem.cz/shared/clanky/670/V%C3%BDstupy%20z%20v%C3%BDzkumu.pdf>.

³¹ Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. 2018. Poskytování psychoterapeutické pomoci dítěti v případech domácího násilí. Analýza na základě dat klientů Centra LOCIKA.

³² Blíže viz: <https://www.unicef.cz/aktualne/146814-ceske-deti-jak-jsme-na-tom>.

V březnu 2019 byl Akční plán schválen Radou vlády pro rovnost žen a mužů a následně předložen do mezirezortního připomínkového řízení.

Do přípravy Akčního plánu byli zahrnuti především odborníci a odbornice na problematiku domácího a genderově podmíněného násilí z řad nestátních neziskových organizací působících v této oblasti, státní správy, justice, intervenčních center a dalších relevantních poskytovatelů sociálních služeb.

Členky a členové Výboru (stav k 10. lednu 2019):

Bálková Pavla, MSp	Laurenčíková Klára, Univerzita Karlova
Bednářová Zdena Zuzana, nezávislá odbornice	Levová Jana, Spondea
Bělohávková Kateřina, MV	Marvánová Vargová Branislava, nezávislá odbornice (předsedkyně)
Čechová Jitka, Persefona	Poláková Jitka, proFem, Česká ženská lobby (místopředsedkyně)
Hurychová Eva, nezávislá odbornice	Potměšil Jan, nezávislý odborník
Holušová Barbora, IC Praha	Prokopová Zdeňka, ROSA
Hovorka Daniel, MPSV	Spoustová Ivana, advokátka
Chaloupková Jaroslava, Acorus	Trávníček Zdeněk, nezávislý odborník
Ježková Veronika, nezávislá odbornice	Vítoušová Petra, Bílý kruh bezpečí
Jonitová Bronislava, MO	Vojtíšková Martina, Asociace pracovníků intervenčních center
Jung Tomáš, MZD	Vrbický Jan, MPSV
Krpálková Jindřiška, Pro Dialog	Wünschová Petra, Centrum Locika

Další spolupracující osoby:

Bubeník Miroslav, Nomia	Líbalová Alena, Asociace pracovníků intervenčních center
Fajmonová Veronika, MŠMT	Mertlíková Jitka, Theia – krizové centrum
Hořavová Barbora, Nadace OSF	Volná Jana, IC Vysočina
Košatková Eva, MPSV	Skoumalová Alena, Krajské ředitelství Policie ČR v Brně

4. Revize stávajících opatření

Předchozí Akční plán 2015 - 2018 představoval již druhý ucelený strategický dokument na úrovni vlády České republiky specificky zaměřený na oblast prevence domácího násilí a pomoci jeho obětem. Oproti Národnímu akčnímu plánu pro prevenci domácího násilí na léta 2011 – 2014 se zaměřil také na další formy genderově podmíněného násilí. Práce na Akčním plánu 2015 - 2018 byly započaty koncem roku 2013 a k jeho schválení došlo usnesením vlády ČR ze dne 23. února 2015 č. 126.

Vyhodnocení realizace Akčního plánu 2015 - 2018 probíhalo prostřednictvím Výboru a každoročně přijímaného dokumentu s názvem Souhrnná zpráva o plnění Akčního plánu 2015 - 2018 (dále jako „Souhrnné zprávy“). Souhrnné zprávy obsahují rovněž doporučení Výboru pro efektivnější naplňování Akčního plánu 2015 - 2018, která se stala základem pro formulaci některých úkolů uvedených v tomto Akčním plánu. Součástí Souhrnné zprávy za rok 2016 o plnění Akčního plánu byla také Aktualizace Akčního plánu 2015 - 2018, která byla

schválena usnesením vlády ČR ze dne 4. září 2017 č. 622.³³ Aktualizace obsahovala jak reformulaci některých stávajících úkolů, tak řadu úkolů nových.

Již v počátcích implementace Akčního plánu 2015 - 2018 se ukázalo, že důsledné naplnění některých opatření bude ze strany některých resortů problematické. A to buď z důvodu přílišné obecnosti daného opatření či nízké vůle resortů opatření naplnit.

Obecně lze plnění Akčního plánu 2015 - 2018 zhodnotit pozitivně v tom smyslu, že nejvíce pozitivních kroků ze strany státní správy bylo učiněno v oblasti osvěty a vzdělávání. V rámci plnění Akčního plánu 2015 - 2018 byla uspořádána řada odborných konferencí, vzdělávacích seminářů pro odborníky a odbornice i veřejnost a také rozsáhlá osvětová kampaň o této problematice. Plnění Akčního plánu 2015 – 2018 současně přineslo velké množství nových poznatků ohledně výskytu a dopadů domácího a genderově podmíněného násilí v ČR, dostupnosti specializovaných služeb pro osoby ohrožené tímto násilím a osoby, které se tohoto násilí dopouštějí, ad. Tyto poznatky hrají důležitou roli při formulaci opatření Akčního plánu.

Díky plnění Akčního plánu 2015 – 2018 se podařilo prosadit některé důležité změny v oblasti legislativy. Jedná se například o schválení novely zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a některé další zákony v souvislosti přípravou ratifikace Istanbulské úmluvy. Důležitou legislativní změnou bylo také přijetí zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, díky kterému lze nyní osobám dopouštějícím se násilí v blízkých vztazích uložit povinnost podrobit se vhodnému programu pro zvládnutí agrese nebo násilného chování. Na základě zákona o sociálních službách je zajištěna pomoc obětem domácího násilí prostřednictvím intervenčních center ve všech krajích.

Výzvou zůstává zajištění dostupnosti dalších specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím (např. utajené azylové domy pro osoby ohrožené tímto násilím či jiné formy pobytové služby) včetně obětí se specifickými potřebami (např. dostupnosti specializovaných sociálních služeb v cizích jazycích, nebo se zajištěním tlumočení) a zajištění dostatečného a předvídatelného financování nestátních neziskových organizací působících v oblasti prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí. Obdobná situace platí i pro dostupnost programů pro práci s původci a původkyněmi domácího a genderově podmíněného násilí. Na tyto výzvy se snaží reagovat předkládaný Akční plán.

Na základě zkušeností s plněním Akčního plánu 2015 - 2018 byly úkoly obsažené v tomto Akčním plánu formulovány co nejkonkrétněji tak, aby poskytly resortům jasnou představu o očekávaném plnění. Současně došlo k redukci počtu strategických oblastí³⁴ a redukci počtu opatření k zajištění větší přehlednosti a efektivnějšímu naplňování opatření ze strany jednotlivých resortů. Při navrhování jednotlivých úkolů bylo usilováno o uplatňování metody SMART tak, aby předpokládaná opatření byla dostatečně konkrétní, měřitelná, dosažitelná, odpovídající a časově ohraničená.³⁵

³³ Aktualizace Akčního plánu je dostupná online z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Aktualizace_Akcnioho-planu_DN_2017.pdf.

³⁴ Obdobně jako u Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí z roku 2011 byl aplikován systém tří P: Prevention (prevence), Protection (ochrana) a Prosecution (stíhání a vedení pachatelů k odpovědnosti za toto násilí)

³⁵ Metoda SMART (zkratka pojmů specific, measureable, achieveable, realistic, time-bound) je pomůcka využívána v projektovém řízení a tvorbě strategií ve fázi stanovení cílů, jejímž smyslem je stanovit konkrétní, měřitelné, dosažitelné, odpovídající a časově ohraničené cíle.

5. Implementace Akčního plánu

Akční plán bude implementován prostřednictvím aktivit jednotlivých resortů v návaznosti na úkoly v něm stanovené. Koordinační roli plnění Akčního plánu bude vykonávat člen vlády ČR, do jehož působnosti patří rovnost žen a mužů.

Monitorování plnění a evaluace Akčního plánu bude probíhat v rámci činnosti Výboru a Rady. Předpokládá se, že jednotlivé resorty budou prostřednictvím svých zástupců a zástupkyň ve Výboru pravidelně informovat o průběžném plnění Akčního plánu a případně konzultovat své kroky za účelem naplnění jednotlivých úkolů. Výbor tak kromě monitorovací role bude plnit také roli asistenční.

Vyhodnocování plnění Akčního plánu v jednotlivých letech bude nadále probíhat prostřednictvím zpráv dle níže uvedeného harmonogramu. Odpovědnost za přípravu zpráv ponese člen vlády ČR, do jehož působnosti patří rovnost žen a mužů. Pro účely sběru podkladů pro přípravu zprávy o plnění Akčního plánu ze strany jednotlivých resortů bude Výborem připravena osnova obsahující přehled požadovaných informací v návaznosti na indikátory příslušných úkolů Akčního plánu. Součástí přípravy zpráv budou také návrhy na aktualizaci či případná doplnění úkolů stanovených Akčním plánem tak, aby bylo možné průběžně reagovat na nové výzvy a aktuální problémy. V polovině účinnosti Akčního plánu (začátek roku 2021) bude vládě ČR předložen návrh na jeho aktualizaci.

Harmonogram přípravy Souhrnných zpráv:

Termín	Činnost	Gestor
průběžně	informování Výboru o plnění Akčního plánu ze strany jednotlivých resortů	členky a členové vlády ČR
leden roku $n+1$	vyžádání si podkladů od jednotlivých resortů o plnění Akčního plánu v roce n	člen vlády ČR, do jehož působnosti patří rovnost žen a mužů
únor/březen roku $n+1$	zpracování zprávy o plnění za rok n	člen vlády ČR, do jehož působnosti patří rovnost žen a mužů
březen roku $n+1$	projednání zprávy o plnění za rok n ve Výboru	člen vlády ČR, do jehož působnosti patří rovnost žen a mužů
dubén/květen roku $n+1$	projednání zprávy o plnění za rok n v Radě	člen vlády ČR, do jehož působnosti patří rovnost žen a mužů
červen roku $n+1$	předložení zprávy o plnění za rok n vládě ČR	člen vlády ČR, do jehož působnosti patří rovnost žen a mužů

Finanční zajištění plnění jednotlivých úkolů Akčního plánu by mělo být zabezpečeno v rámci běžného rozpočtu příslušných resortů, případně rovněž za využití příštího finančního období kohezní politiky EU. Výrazný příspěvek k plnění některých opatření Akčního plánu by mělo představovat také stávající finanční období Norských fondů.

6. Úkolová část

Oblast č. 1: Prevence domácího a genderově podmíněného násilí

Priority v oblasti č. 1:

- Zajištění systematického a intenzivního vzdělávání v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí pro profese, které přicházejí do styku s osobami ohroženými, za účelem prevence sekundární viktimizace;
- Realizace vzdělávání v oblasti prevence domácího a genderově podmíněného násilí (vč. sexuálního obtěžování) na základních a středních školách, dostatečné proškolení pedagogických pracovníků a pracovníků v těchto tématech;
- Realizace osvětových kampaní proti domácímu a genderově podmíněnému násilí a věnování dostatečné pozornosti jeho prevenci ze strany státní správy;
- Zajištění dostupnosti programů pro práci s původci a původkyněmi domácího a genderově podmíněného násilí;
- Nastavení systematického sběru dat v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí.

Očekávané dopady opatření v oblasti č. 1:

- Profese, které nejčastěji přicházejí do styku s osobami ohroženými domácím a genderově podmíněným násilím znají specifika těchto forem násilí, jsou si vědomi možných rizik, vědí na jaké subjekty a služby osobu ohroženou případně odkázat, citlivě komunikují s osobami ohroženými tímto násilím, zohledňují jejich potřeby a poskytují jim adekvátní intervence. Současně tak přispívají k prevenci sekundární viktimizace a zajištění bezpečí obětí;
- Studující základních a středních škol jsou adekvátně jejich věku seznamováni s problematikou domácího a genderově podmíněného násilí (vč. sexuálního násilí) a vzdělávání v oblasti práce s emocemi, vytváření pozitivních vrstevnických vztahů a nenásilného řešení konfliktů;
- Školní metodici a metodičky prevence, školní psychologové a psycholožky, výchovní poradci a poradkyně a další pedagogický personál je dostatečně vzdělán v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí (vč. sexuálního násilí), způsobech jak mu předcházet a jak identifikovat a poskytnout adekvátní intervenci dítěti zasaženým násilím v rodině. Vzdělávání pedagogického personálu v této problematice a jeho prohlubování je systematicky podporováno (vč. dostatečné nabídky vzdělávacích akcí v této oblasti);
- Veřejnost má dostatečné povědomí o dostupnosti služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím, nových formách tohoto násilí (např. kybernásilí, násilí ve vztazích dospívajících) a osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím mají dostatečné informace o svých právech a možnostech jejich naplnění;
- Pro původce a původkyně domácího a genderově podmíněného násilí, kteří a které se rozhodnout své násilné chování řešit (případně je jim nařízeno ze strany soudu či přestupkové komise) v každém kraji existuje terapeutický program zaměřený na práci s nimi;
- Je nastaven systémový a pravidelný sběr dat ohledně domácího a genderově podmíněného násilí na úrovni státní správy a data jednotlivých subjektů jsou zasazována do kontextu všech dostupných dat.

Opatření č. 01: Zajistit další prohlubování vzdělávání profesí, které přicházejí do styku s osobami ohroženými domácím a genderově podmíněným násilím, za účelem prevence sekundární viktimizace a zajištění bezpečí ohrožených osob

Gestor: **MPSV, MV, MZd**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Vzdělávání pro pracovníky a pracovnice OSPOD zaměřené na prevenci sekundární viktimizace obětí domácího a genderově podmíněného násilí a včasnou identifikaci rizik a ohrožení dítěte domácím násilím v rodině (včetně zohlednění specifických potřeb osob čelících vícečetné diskriminaci a dalších zranitelných osob ³⁶)	Počet akreditovaných kurzů pro pracovníky a pracovnice OSPOD zaměřených na uvedená témata	31. 12. 2019 a průběžně v dalších letech MPSV
Program vzdělávání v oblasti prevence sekundární viktimizace obětí domácího a genderově podmíněného násilí včetně jeho specifik v rámci IPVZ	Vytvořený program vzdělávání v rámci IPVZ	31. 12. 2020 MZd
Vzdělávání pro zdravotnický personál (zejm. pro pracovníky a pracovnice gynekologických ordinací, pohotovostí a pro dětské lékaře a lékařky) zaměřené na prevenci sekundární viktimizace obětí domácího a genderově podmíněného násilí (včetně zohlednění specifických potřeb osob čelících vícečetné diskriminaci a dalších zranitelných osob ³⁷). Nabídka školení na specifika domácího a genderově podmíněného násilí v rámci IPVZ	a) Počet školení b) Počet proškolených osob	31. 12. 2020 a průběžně v dalších letech MZd
Důsledné školení metodiků a metodiček krajských ředitelství a územních odborů PČR v oblasti domácího násilí a dalších forem genderově podmíněného násilí. Pokračování v pravidelném proškolení policistů a policistek služby pořádkové policie a služby kriminální policie nejen v oblasti domácího násilí, ale také dalších forem genderově podmíněného násilí (včetně zajištění genderově citlivého přístupu k obětem tohoto násilí a zohlednění specifických potřeb osob čelících vícečetné diskriminaci a dalších zranitelných osob ³⁸), a to v návaznosti na pokyn policejního prezidenta č. 291/2017 k metodické činnosti v oblasti obětí trestných činů a domácího násilí	a) Počet školení b) Počet proškolených osob	31. 12. 2019 a průběžně v dalších letech MV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zajistit soustavné vzdělávání profesí, které nejčastěji přicházejí do styku s osobami ohroženými domácím a genderově podmíněným násilím.

Odůvodnění:

Policisté a policistky, zdravotníci a zdravotnice a pracovníci a pracovnice sociálně-právní

³⁶ Blíže viz kapitola 1.1

³⁷ Blíže viz kapitola 1.1

³⁸ Blíže viz kapitola 1.1

ochrany dětí představují profese, které nejčastěji přicházejí do styku s osobami ohroženými domácím a genderově podmíněným násilím. Vzdělávání těchto profesí bylo jednou z hlavních priorit Akčního plánu 2015 – 2018. Cílem tohoto opatření na toto vzdělávání navázat a dále jej prohlubovat. Současně je vzdělávání těchto profesí potřeba rozšířit o další formy genderově podmíněného násilí.

Potřeby obětí domácího a genderově podmíněného násilí jsou specifické a v mnoha ohledech se liší od potřeb jiných uživatelů služeb jednotlivých institucí. Školení odborníků a odbornic představuje nejen účinný prostředek předcházení jednotlivým formám násilí, ale přispívá i ke změně postojů a chování těchto profesí s ohledem na osoby ohrožené, což zlepšuje kvalitu poskytovaných intervencí. V souladu s mezinárodními standardy by odborné školení mělo být průběžné a mělo by být náležitě sledováno, zda jsou nově získané dovednosti přiměřeně uplatňovány. Vzdělávání relevantních profesí v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí by také mělo zohledňovat specifické potřeby osob čelících vícečetné diskriminaci a dalších zranitelných osob.³⁹

³⁹ Blíže viz kapitola 1.1

Opatření č. 02: Zahrnout problematiku domácího a genderově podmíněného násilí do koncepčních materiálů a zvýšit povědomí o tomto násilí (včetně sexuálního násilí) mezi pedagogickými pracovníky a pracovníci a studujícími základních a středních škol

Gestor: **MŠMT, ÚV ČR**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Realizace šetření způsobu, obsahu a rozsahu vzdělávání o domácím a genderově podmíněném násilí na základních a středních školách vč. zjištění potřeb škol z hlediska metodického vedení v dané oblasti a zajištění odborné a metodické podpory při rozvoji tohoto vzdělávání	a) Provedené šetření vč. zjištění potřeb škol ohledně metodického vedení v této oblasti b) Vytvořená metodická podpora pro rozvoj tohoto vzdělávání	31. 12. 2019 MŠMT
Posílený důraz na domácí a genderově podmíněné násilí včetně vzdělávání dětí zaměřeného na práci s emocemi, vytváření pozitivních vrstevnických vztahů a nenásilné řešení konfliktů v rámci revize rámcových vzdělávacích programů základních a středních škol	Způsob zahrnutí a posílení důrazu na domácí a genderově podmíněné násilí včetně uvedeného vzdělávání dětí v aktualizovaných rámcových vzdělávacích programech	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MŠMT
Prevence domácího a genderově podmíněného násilí soustavně zohledňována v relevantních koncepčních materiálech MŠMT	Výčet materiálů, v kterých byla problematika zohledněna.	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MŠMT
Školení ve využívání edukativního filmu „Zuřivec“ pro školní metodiky a metodičky prevence, školní psychology a psychologů a další pedagogické pracovníky a pracovníce	a) Počet školení b) Počet proškolených osob	31. 12. 2020 a průběžně v dalších letech MŠMT, ÚV ČR
Realizace projektu zaměřeného mj. na vzdělávání pedagogických pracovníků a pracovníci a studujících středních škol a pedagogických fakult v oblasti sexuálního násilí	a) Realizace projektu v jednotlivých letech b) Počet proškolených osob	31. 12. 2020 a průběžně v dalších letech ÚV ČR ve spolupráci s MŠMT
Soustavná podpora dalšího vzdělávání třídních učitelů a učitelek, výchovných poradců a poradkyň, školních metodiků a metodiček prevence v oblasti prevence domácího a genderově podmíněného násilí	a) Počet konferencí, seminářů a vzdělávání	31. 12. 2019 a průběžně v dalších letech

prostřednictvím konferencí, seminářů a školení zaměřených specificky na tato témata	v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí v příslušných letech (min. jedna krajská konference na toto téma) b) Počet zúčastněných osob a časová dotace	MŠMT
---	---	------

Bližší popis opatření:

Cílem tohoto opatření je zajistit vzdělávání studujících základních a středních škol a příslušného pedagogického personálu v oblasti rovnosti žen a mužů a domácího a genderově podmíněného násilí za účelem zajištění prevence tohoto násilí.

Odůvodnění:

V rámci prevence domácího a genderově podmíněného násilí je nezbytné zajistit vzdělávání o otázkách jako je rovnost žen a mužů, potírání genderových stereotypů podporujících násilné jednání, vzájemná úcta a respekt, nenásilné řešení konfliktů v mezilidských vztazích a genderově podmíněné násilí, které by bylo přizpůsobeno měnící se úrovni vnímání žáků a zahrnuto do formálních školních osnov na všech úrovních vzdělávacího systému. Dobrá zahraniční praxe v této souvislosti poukazuje na pozitivní přínos vzdělávacích programů SEL (social-emotional learning) jakožto součásti univerzální primární prevence. Rozvoj sociálních a emočních kompetencí dětí má pozitivní vliv jak na jejich školní prospěch, vrstevnické vztahy a duševní zdraví, tak na redukci násilného jednání a šikany.⁴⁰ Zařazení školních programů zaměřených na psychosociální dovednosti, aplikovanými vyučujícími, jako součást prevence patologických jevů doporučuje i WHO.⁴¹

Klíčovou roli v prevenci těchto forem násilí, vzdělávání v této oblasti, identifikaci rizik spojených s násilím a poskytnutí informací o dostupné pomoci mají také školní metodici a metodičky prevence, školní psychologové a psycholožky a další pedagogický personál. V této souvislosti je potřebné zajistit i systematické vzdělávání v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí pro tyto pracovníky a pracovnice.

⁴⁰ Greenberg a kol. 2017. Social and Emotional Learning as a Public Health Approach to Education. Blíže viz: <https://www.wallacefoundation.org/knowledge-center/Documents/FOC-Spring-Vol27-No1-Compiled-Future-of-Children-spring-2017.pdf>.

⁴¹ World Health Organization. 2003. Investing in mental health. Geneva : World Health Organization.

Opatření č. 03: Zajistit finanční podporu osvětových aktivit občanské společnosti v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí (včetně potírání genderových stereotypů) prostřednictvím Norských fondů

Gestor: MF ve spolupráci s ÚV ČR

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Výzvy zaměřené na osvětové aktivity NNO a poskytovatelů sociálních služeb v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí včetně potírání genderových stereotypů a hlavních příčin tohoto násilí prostřednictvím Norských fondů	a) Vyhlášení výzvy na realizaci osvětových aktivit NNO a poskytovatelů sociálních služeb b) Počet podpořených projektů a jejich rozpočet (v letech 2020 – 2022)	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MF ve spolupráci s ÚV ČR

Bližší popis opatření:

Cílem tohoto opatření je objektivní informování veřejnosti a zvyšování jejího povědomí o problematice domácího a genderově podmíněného násilí včetně genderových stereotypů a přispět tak k jejich potírání a prevenci tohoto násilí.

Odůvodnění:

Zvyšování povědomí veřejnosti o problematice domácího a genderově podmíněného násilí a potírání genderových stereotypů podporujících tyto formy násilí je klíčovou součástí prevence tohoto násilí (v souladu s mezinárodními dokumenty v této oblasti – blíže viz kapitola 1.5). Ministerstvo financí je zprostředkovatelem programu *Human Rights, Roma Inclusion and Domestic and Gender-based Violence* v rámci stávajícího období Norských fondů. ÚV ČR plní roli odborného garanta tohoto programu.

O přetrvávajících stereotypech v oblasti genderově podmíněného násilí vypovídá například reprezentativní výzkum organizace Amnesty International provedený v roce 2018 (blíže viz str. 11).⁴²

⁴² Amnesty International. 2018. Problematika násilí na ženách optikou české populace. Blíže viz: https://www.amnesty.cz/data/file/4254-vvm_problematika-nasili-na-zenach-optikou-ceske-populace.pptx?version=1541109702.

Opatření č. 04: **Zvyšovat povědomí veřejnosti o dostupnosti služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím, nových formách tohoto násilí a informování obětí o jejich právech a možnostech jejich naplnění**

Gestor: **MPSV, MV, MSp**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Osvětová kampaň zaměřená na informování veřejnosti o dostupnosti sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím a jejich děti	a) Realizovaná kampaň b) Počet osvětových výstupů	31. 12. 2020 MPSV
Osvětová kampaň zaměřená na informování obětí trestné činnosti a širšího okruhu poškozených v souvislosti s domácím a genderově podmíněným násilím o jejich právech a možnostech jejich naplnění (např. prostřednictvím navazujícího projektu Probační a mediační služby)	a) Realizovaná kampaň b) Počet osvětových výstupů	31. 12. 2021 MSp
Osvětová kampaň zaměřená na informování veřejnosti (s důrazem na mládež a dospívající) o problematice kybernásilí a „dating violence“	a) Realizovaná kampaň b) Počet osvětových výstupů	31. 12. 2022 MV

Bližší popis opatření:

Cílem tohoto opatření je zajistit informovanost široké veřejnosti o všech formách domácího a genderově podmíněného násilí, právech obětí a možnostech pomoci.

Odůvodnění:

Zvyšování povědomí o všech formách domácího a genderově podmíněného násilí je klíčovou součástí prevence tohoto násilí (v souladu s mezinárodními dokumenty v této oblasti – blíže viz kapitola 1.5). Dle výzkumu agentury EU pro základní lidská práva pomoc průměrně vyhledá pouze 14 % obětí tohoto násilí, přičemž 75 % žen v ČR nevědělo ani o jedné instituci ani službě, na kterou se v těchto případech obrátit.⁴³ Vyšší informovanost může přispět k ochotě osob ohrožených vyhledat specializovanou pomoc a podporu a také motivovat okolí osoby ohrožené k aktivnímu postoji k této problematice. Míra, do jaké společnost násilí ve vztazích toleruje, vytváří prostor pro sekundární viktimizaci osoby ohrožené. Systematické veřejné odmítání jakékoli formy násilí ve vztazích je důležitým předpokladem změny společenských postojů a tolerance násilí. Výzkum Asociace pracovníků intervenčních center ČR ukazuje, že osvětové aktivity v oblasti domácího násilí a detabuizace tohoto tématu (stejně jako legislativní a další opatření v této oblasti) vedou k pozitivnímu vývoji ohledně vnímání tohoto tématu a jeho závažnosti (a tedy i nutnosti pomáhat a chránit osobu ohroženou domácím a genderově podmíněným násilím a další postižené členy rodiny či domácnosti) ze strany veřejnosti (blíže viz kapitola 2.2).⁴⁴

Probační a mediační služba v posledních letech realizovala úspěšný projekt „Proč zrovna já II“ a kampaň s cílem upozornit oběti trestné činnosti a širší okruh poškozených na jejich práva a možnost jejich naplnění a také informovat o této problematice veřejnost.

⁴³ FRA. 2014. EU wide survey on violence against women. Blíže viz:

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

⁴⁴ Topinka, D. 2016. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Základní fakta a výsledky. Dostupné z: <http://www.domaci-nasilii.cz/wp-content/uploads/Dom%C3%A1c%C3%AD-n%C3%A1sil%C3%AD-z-perspektivyaplikovan%C3%A9ho-v%C3%BDzkumu.-SocioFactor-2016..pdf>

Podle zákona o obětech trestných činů z roku 2013 mají poškození právo na poskytnutí odborné pomoci, právo na informace, právo na ochranu před hrozícím nebezpečím, právo na ochranu soukromí, na ochranu před druhotnou újmou či právo na peněžitou pomoc. Jedním z cílů výše uvedeného opatření je navázat na tuto úspěšnou kampaň a pokračovat ve zvyšování povědomí obětí této trestné činnosti o jejich právech a možnostech jejich naplnění.

Současně je potřeba se věnovat novým formám genderově podmíněného násilí (jako je např. kybernásilí), jejichž výskyt v posledních letech narůstá nejen mezi mladými lidmi.⁴⁵ To potvrzují i zkušenosti organizací, které s osobami ohroženými domácím a genderově podmíněným násilím pracují. Zároveň se jedná o oblast, které v ČR zatím nebyla věnována dostatečná pozornost.

⁴⁵ ÚV ČR. 2016. Analýza genderově podmíněného kybernásilí v ČR. Blíže viz: <http://www.tojrovnost.cz/images/analyzy/Analýza-genderove-podmineneho-kybernasili.pdf>

Opatření č. 05: Zajistit finanční podporu a dostupnost programů pro práci s původci a původkyněmi domácího a genderově podmíněného násilí prostřednictvím Norských fondů

Gestor: MF ve spolupráci s ÚV ČR

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Výzva zaměřená na podporu programů pro práci s původci a původkyněmi domácího a genderově podmíněného násilí v rámci Norských fondů	a) Vyhlášení výzvy na podporu programů pro práci s původci a původkyněmi násilí b) Počet podpořených projektů a jejich rozpočet (v letech 2020 – 2022)	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MF ve spolupráci s ÚV ČR

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zajistit finanční podporu a dostupnost programů pro práci s původci a původkyněmi domácího a genderově podmíněného násilí.

Odůvodnění:

Systematická práce s původci a původkyněmi domácího a genderově podmíněného násilí je klíčovou součástí prevence tohoto násilí (v souladu s mezinárodními dokumenty v této oblasti – blíže viz kapitola 1.5) Analýza postojů původců a původkyň domácího násilí a práce s nimi zpracovaná Úřadem vlády v roce 2016 ukázala, že v ČR v současnosti existuje pouze 9 organizací poskytujících intervence těmto osobám, a to převážně v Praze a Brně.⁴⁶

Dostupnost těchto služeb je tedy značně omezená. Za účelem zajištění dostupnosti těchto služeb je nezbytné zajistit finanční podporu a dostupnost těchto programů. Ministerstvo financí je zprostředkovatelem programu *Human Rights, Roma Inclusion and Domestic and Gender-based Violence* v rámci stávajícího období Norských fondů. ÚV ČR plní roli odborného garanta tohoto programu.

⁴⁶ Analýza je dostupná z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/postoje_puvodcu_FINAL_rev.pdf

Opatření č. 06: Zajistit podporu a dostupnost programů pro práci s původci a původkyněmi domácího a genderově podmíněného násilí prostřednictvím národních dotačních titulů a programů

Gestor: MPSV, MV, MSp

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Zachované zaměření dotačního titulu Prevence sociálně patologických jevů na práci s původci a původkyněmi násilí a navýšená alokace tohoto titulu	a) Alokace dotačního programu v jednotlivých letech b) Počet podpořených programů	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MV
Podpora programů pro původce a původkyně násilí prostřednictvím dotačního titulu Rozvoj probačních a resocializačních programů pro dospělé pachatele	a) Alokace dotačního programu v jednotlivých letech b) Počet podpořených programů	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MSp
Pokračující podpora práce s původci a původkyněmi násilí v rámci dotačního programu Rodina a zvyšování povědomí potencionálních příjemců o této možnosti	Počet podpořených projektů zaměřených na tyto aktivity	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MPSV
Závazné dodržování Minimálních standardů pro práci s původci a původkyněmi násilí v ČR zakotvené v rámci jednotlivých dotačních titulů a programů	Zajištěné závazné dodržování standardů např. prostřednictvím zahrnutí do školení hodnotitelů a hodnotitelek žádostí	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MPSV, MV, MSp

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zajistit dostupnost a dostatečné a předvídatelné financování programů pro práci s původci a původkyněmi domácího a genderově podmíněného násilí

Odůvodnění:

Úkol směřuje k zajištění financování programů pro původce a původkyně násilí z národních zdrojů a navazuje na opatření č. 5. Ministerstvo vnitra za účelem podpory programů realizuje dotační titul Prevence sociálně patologických jevů, Ministerstvo spravedlnosti dotační titul Probační a resocializační programy pro dospělé pachatele. Nově od roku 2019 je umožněna podpora těchto aktivit i v rámci dotačního programu Rodina. Alokace těchto dotačních titulů a programů určená pro práci s původci a původkyněmi násilí a kapacita těchto programů je dlouhodobě nedostačující. Za tímto účelem je potřebné zachovat zaměření stávajících dotačních titulů a programů (včetně stávající alokace) a zajistit dodržování minimálních standardů ze strany realizátorů projektů.

Opatření č. 07: Zajistit systémový sběr dat a provádění analýz v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí

Gestor: **MSp, MZd, ÚV ČR ve spolupráci s MV, MSp a MZd**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Metodika systematického a srovnatelného sběru dat v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí	Vytvořená metodika	31. 12. 2020 ÚV ČR ve spolupráci s MV, MSp a MZd
Nastavený systémový sběr dat v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí	Zveřejnění shrnutí statistického vývoje v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí v příslušných letech	31. 12. 2021 a průběžně v následujících letech ÚV ČR ve spolupráci s MV, MSp a MZd
Vytvoření rezortní odborné skupiny k návrhu zajištění systematického sběru dat v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí	Vytvořená rezortní pracovní skupina k uvedené problematice	31. 12. 2019 MZd
Systematický sběr dat ohledně výskytu a dopadů domácího a genderově podmíněného násilí ve zdravotnických zařízeních na základě realizovaného pilotního výběrového šetření (např. prostřednictvím ÚZIS)	a) Pravidelný a systematický sběr dat v této oblasti b) Každoročně zveřejněné statistické výstupy	31. 12. 2020 a průběžně v následujících letech MZd
Realizace výzkumných aktivit v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí zaměřených na zlepšení systému práce s původci a původkyněmi tohoto násilí a osobami ohroženými tímto násilím (např. prostřednictvím projektu IKSP v rámci Norských fondů) a zahrnutí výstupů těchto aktivit do koncepčních a strategických dokumentů	a) Realizované výzkumné aktivity b) Počet dokumentů, v kterých byly výstupy z těchto aktivit zahrnuty (v roce 2022)	31. 12. 2021 a průběžně v následujících letech MSp

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zajistit systémový sběr dat a provádění analýz v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí na úrovni státní správy za účelem formulace efektivních opatření a politik v této oblasti.

Odůvodnění:

Pro zavádění efektivních opatření a posouzení, zda splňují potřeby osob vystavených násilí, je nezbytné, aby stát prostřednictvím svých institucí systémově a pravidelně shromažďoval příslušné statistické údaje o všech formách domácího a genderově podmíněného násilí. Statistické údaje o případech domácího násilí, jeho obětech a pachatelích, jsou klíčovými informacemi při dlouhodobém plánování systémových opatření a vytváření koncepcí dostupnosti a potřebnosti specializovaných služeb pro osoby ohrožené, jejich děti i pachatele.

Přestože jednotlivé resorty disponují určitými daty o počtech případů domácího a genderově podmíněného násilí, nejsou tato data porovnatelná na vnitrostátní, mezipříslušní úrovni ani

v mezinárodním kontextu. V některých resortech systematický sběr dat o případech domácího a genderově podmíněného násilí chybí zcela.

V souladu s požadavky Istanbulské úmluvy a dalšími mezinárodními standardy by měly být zaznamenávány údaje o oběti a pachateli členěné podle pohlaví, věku, druhu násilí a vztahu pachatele a oběti. Vhodné by bylo také začlenit další kategorie údajů, jako např. informace o výsledku řízení a formě/míře odsouzení pachatelů, počet vydaných ochranných opatření, informace o možné vícečetné viktimizaci oběti a další.

Přestože v České republice existují výzkumy výskytu domácího a genderově podmíněného násilí, zpravidla prováděné vědeckými institucemi a nestátními neziskovými organizacemi, komplexnější poznání těchto forem násilí a jejich vývoje zůstává na celostátní úrovni u nás stále nedostatečné.⁴⁷ Za hlavní problém v této souvislosti lze označit skutečnost, že na rozdíl od jiných zemí v České republice není prováděn systémový a pravidelný sběr dat o výskytu domácího a genderově podmíněného násilí z úrovně státní správy. Podrobná data ohledně domácího násilí sbírá Asociace pracovníků center ČR, která data poskytuje Policejnímu prezidiu ČR a MPSV. V současnosti však není v rámci státní správy nastaven systém, který by tato data zasadil do kontextu dat dalších (např. dat soudů, policie, zdravotnictví).

Limity spočívající v nedostatečné poznatkové základně se následně promítají do efektivity příslušných opatření na celostátní úrovni. Cílem uvedených výzkumných aktivit v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí je tedy také podpořit politiky a postupy založené na faktech a navrhnout efektivní opatření ke zlepšení systému práce s násilnými osobami a současně tak zlepšit situaci obětí domácího a genderově podmíněného násilí.

⁴⁷ K problematice dostupnosti dat o výskytu domácího násilí viz blíže např. Martinková, M., Slavětínská, V., Vlach, J.: Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2014. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/414.pdf>.

Opatření č. 08: **Zohledňovat prevenci domácího a genderově podmíněného násilí v příslušných koncepčních strategických a metodických dokumentech**

Gestor: **MV, MŠMT, MZd, MPSV**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Prevence domácího a genderově podmíněného násilí zohledněna v koncepčních strategických a metodických dokumentech prevence kriminality a boje proti obchodování s lidmi	Zohlednění prevence domácího a genderově podmíněného násilí v příslušných dokumentech	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MV
Prevence domácího a genderově podmíněného násilí zohledněna v koncepčních strategických a metodických dokumentech ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí	Zohlednění prevence domácího a genderově podmíněného násilí v příslušných dokumentech	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MZd
Prevence domácího a genderově podmíněného násilí zohledněna v koncepčních strategických a metodických dokumentech prevence rizikového chování dětí a mládeže	Zohlednění prevence domácího a genderově podmíněného násilí v příslušných dokumentech	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MŠMT
Prevence domácího a genderově podmíněného násilí zohledněna v koncepčních strategických a metodických dokumentech ochrany práv dětí a rodinné politiky	Zohlednění prevence domácího a genderově podmíněného násilí v příslušných dokumentech	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MPSV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zajistit dlouhodobé a systematické zohledňování prevence domácího a genderově podmíněného násilí ve všech relevantních koncepčních dokumentech jednotlivých rezortů za účelem dosažení efektivní prevence tohoto násilí na úrovni státní správy.

Odůvodnění:

Pro zajištění systémové a efektivní prevence domácího a genderově podmíněného násilí je nezbytné tuto problematiku zohlednit ve všech relevantních koncepčních strategických a metodických dokumentech státní správy a zajistit jejich provázanost.

Oblast č. 2: Ochrana a podpora osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím (včetně dětí)

Priority v oblasti č. 2:

- Zajištění dostupnosti specializovaných služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím (ambulantních, pobytových, krizových, terénních)⁴⁸;
- Zajištění dostupnosti specializovaných služeb pro děti - osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím (ambulantních, pobytových, krizových, terénních)⁴⁹;
- Zakotvení postupů pro vyhodnocování rizik a potřeb obětí v rámci činnosti relevantních profesí;
- Zajištění pokračování provozu nepřetržité bezplatné telefonické pomoci obětem domácího a genderově podmíněného násilí;
- Posílení interdisciplinární a multidisciplinární spolupráce;
- Zajištění dostatečné pozornosti potřebám osob čelících vícečetné diskriminaci (osoby se zdravotním postižením, migrující osoby, senioři a seniorky, LGBTQ osoby, ad.)⁵⁰.

Očekávané dopady opatření v oblasti č. 2:

- Pro dospělé i dětské osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím existuje dostupná regionální síť specializovaných služeb (dostupné utajené azylové domy, krizová lůžka, telefonická krizová pomoc, dostupné bezpečné bydlení např. některou z forem „sociálního bydlení“) s dostatečnými kapacitami;
- Existuje jednotný a validizovaný nástroj pro identifikaci rizik a ohrožení domácím a genderově podmíněným násilím včetně identifikace potřeb osob ohrožených tímto násilím, který využívají všechny relevantní profese, které přicházejí do styku s těmito osobami;
- Je zajištěno pokračování provozu stávající nepřetržité bezplatné telefonické pomoci obětem domácího a genderově podmíněného násilí;
- Je posílena kapacita intervenčních center za účelem prohloubení interdisciplinární a multidisciplinární spolupráce se všemi relevantními subjekty poskytujícími pomoc obětem domácího a genderově podmíněného násilí ve všech krajích;
- V rámci poskytování pomoci obětem a osobám ohroženým domácím a genderově podmíněným násilím jsou zohledňovány potřeby osob čelících vícečetné diskriminaci.

⁴⁸ Dostupnost služby intervenčních center podle paragrafu §60a zákona o sociálních službách je zajištěna v každém kraji na rozdíl od jiných specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Blíže viz kapitola 1.1

Opatření č. 09: **Zajistit dostupnost specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím**

Gestor: **MPSV ve spolupráci s kraji, MMR**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Analýza dostupnosti specializovaných sociálních služeb osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím v ČR dle standardů Rady Evropy (včetně služeb pro děti ohrožené násilím v rodině)	Realizovaná a zveřejněná analýza.	31. 12. 2020 MPSV
Novelizace zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách obsahující podřazení odborného sociálního poradenství o oblast genderově podmíněného násilí	Předložená novela zákona obsahující podřazení odborného sociálního poradenství o oblast genderově podmíněného násilí.	31. 12. 2020 MPSV
Finanční podpora specializovaných utajených bezpečných azylových domů pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím (a zajištění zohledňování specifických potřeb některých skupin osob – např. senioři a seniorky či osoby se zdravotním postižením)	a) Finanční alokace vyčleněná na podporu těchto služeb b) Počet podpořených projektů	31. 12. 2022 MPSV ve spolupráci s kraji
Finanční podpora specializovaných krizových lůžek pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím (včetně krizových lůžek pro seniory a seniorky a další zranitelné osoby ohrožené tímto násilím)	a) Finanční alokace vyčleněná na podporu těchto služeb b) Počet podpořených projektů	31. 12. 2022 MPSV ve spolupráci s kraji
Podpora telefonické krizové pomoci obětí sexuálního násilí	Existence monitorovacího mechanismu s cílem vyhodnocení, zda stávající stav reflektuje potřebnost specifické podpory těchto služeb	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MPSV
Podpora dostupnosti bezpečného bydlení pro všechny osoby ohrožené domácím násilím (bez ohledu na věk, pohlaví, počet dětí, ad.) např. prostřednictvím dostupného bydlení, startovacích bytů s regulovaným nájmem či jinou formou „sociálního“ bydlení	Počet a kapacita ubytování pro osoby ohrožené domácím násilím prostřednictvím dostupného bydlení, startovacích bytů či jinou formou „sociálního“ bydlení v jednotlivých letech	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MMR

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zajistit dostupnost specializovaných sociálních služeb (zejména utajených azylových domů a krizových lůžek) pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným

násilím, které zohledňují specifické potřeby obětí a dynamiku domácího a genderově podmíněného násilí.⁵¹

Odůvodnění:

Výsledky Analýzy dostupnosti specializovaných pobytových sociálních služeb pro dospělé oběti domácího násilí zpracované Úřadem vlády ČR v roce 2017 ukázaly, že v současnosti v ČR pouze 5 z registrovaných pobytových sociálních služeb poskytuje své služby výhradně obětem domácího násilí. Těchto 5 služeb je provozováno pouze 3 organizacemi ve 2 městech ČR. Kapacita těchto služeb je cca 90 lůžek – tedy cca 30 rodinných míst.⁵² Tato pilotní analýza ukázala, že kapacity těchto služeb jsou nedostačující. Za účelem formulace efektivních opatření pro tuto oblast je potřebné provést komplexnější analýzu dostupnosti všech specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím (ambulantních, pobytových, krizových, terénních), která bude zahrnovat detailnější informace ze všech krajů ČR.

Oběti domácího násilí nevyhledávají pobytové sociální služby z důvodu ztráty bydlení, ale proto, že v jejich domovech dochází k násilí a tedy k porušování základních lidských práv. Domov pro ně není synonymem bezpečí, ale místem, kde je ohrožena jejich lidská důstojnost, zdraví a v mnoha případech i život. Nehledají tedy jen „střechu nad hlavou“, ale bezpečný prostor a specializovanou podporu, které jim umožní vyrovnat se s následky traumatu a učinit právní či jiné kroky, které jsou nezbytné pro ukončení násilí.

Studie EIGE o službách pro oběti domácího a genderově podmíněného násilí, rozlišuje obecné a specializované služby pro oběti domácího násilí.⁵³ Obecné služby jsou určeny široké veřejnosti, a proto nemusí adekvátně reagovat na specifické potřeby a traumatickou zkušenost obětí. Obecné služby naplňují celou řadu potřeb klientů a klientek, avšak spíše na obecné rovině, bez ohledu na jejich specifické potřeby. Mezi takové služby lze zařadit obecné služby pro oběti trestných činů, osoby s psychickými potížemi, azylové domy pro osoby ohrožené ztrátou bydlení, azylové domy pro rodiny s dětmi, azylové domy pro matky s dětmi, manželské a rodinné poradny, občanské poradny, či linky důvěry. Studie EIGE navíc upozorňuje na to, že vzhledem k tomu, že ženy jsou násilím ve vztazích postihovány disproporčně a v neúměrné míře, vyvstává (v souladu s naplňováním Pekingské akční platformy – blíže viz kapitola 1.5) potřeba specializovaných podpůrných služeb specificky pro ženy, oběti partnerského násilí. V tomto pojetí pak definice obecných služeb zahrnuje také služby pro oběti domácího násilí (tedy ženy i muže), jež nemají genderově specifický přístup a neodrážejí ve svém přístupu diskriminační povahu násilí na ženách z hlediska porušování lidských práv. Podle EIGE jsou specializované služby charakteristické tím, že jejich cílem je ochrana a posílení žen, obětí domácího a partnerského násilí a jejich dětí a tyto služby jsou šité na míru specifickým okamžitým i dlouhodobým potřebám obětí. Tyto služby jsou poskytovány specializovaným personálem se znalostí specifík genderově podmíněného násilí. Mezi takové služby patří specializované telefonní linky, specializované azylové domy a bezpečné bydlení, krátkodobá i dlouhodobá psychologická podpora, právní poradenství, terénní služby a v neposlední řadě také služby pro děti, které byly svědky či oběťmi domácího násilí.

Rada Evropy doporučuje jako minimální standard 1 rodinné místo na 10 000 obyvatel, v ČR by jich tedy mělo být 1000 (více jak 300 rodinných míst). ČR tedy dosahuje pouze 10 % tohoto standardu. U úkolu spočívajícím v podpoře telefonické krizové pomoci obětem sexuálního násilí lze využít stávající síť linek krizové pomoci.

⁵¹ Dostupnost služby intervenčních center podle paragrafu §60a zákona o sociálních službách je zajištěna v každém kraji na rozdíl od jiných specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím

⁵² Analýza je dostupná z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Analýza-dostupnosti-a-kvality_final_s-opravami_revize-leden.pdf

⁵³ <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Violence-against-Women-Victim-Support-Report.pdf>

Opatření č. 10: **Minimalizovat dobu, po kterou děti vyrůstají v rodině ohrožené násilím v rodině a podporovat služby zaměřené na zastavení násilí v rodině, kde vyrůstají děti, a vyrovnání se s násilím v rodině**

Gestor: **MPSV ve spolupráci s ÚV ČR**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Určený jednotný validizovaný nástroj pro včasnou identifikaci dítěte ohroženým násilím v rodině, identifikaci rizik a vhodné intervence pro pracovníky OSPOD a organizace v rámci pověření SPOD (ve spolupráci s Výborem)	Určený vhodný a jednotný nástroj	31. 12. 2020 MPSV ve spolupráci s ÚV ČR
Podpora dostupnosti sítě služeb odborné pomoci pro děti v návaznosti na detekci násilí v rodině spadajících do oblasti SPOD	a) Podpora služeb v rámci dotačního programu Rodina b) Počet podpořených organizací vč. finanční alokace c) Počet rodin a dětí, kterým byla poskytnuta odborná pomoc	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MPSV
Podpora dostupnosti specializované krizové pomoci pro děti ohrožené násilím v rodině podle § 60 zákona o sociálních službách na krajské úrovni	a) Prioritizace služby v rámci dotačního programu MPSV pro poskytovatele sociálních služeb b) Počet podpořených organizací vč. finanční alokace c) Existence monitorovacího mechanismu k zjištění počtu dětí, kterým byla z důvodu domácího násilí poskytnuta odborná pomoc	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MPSV ve spolupráci s kraji
Určený vhodný a jednotný nástroj pro včasnou identifikaci dětí ohrožených násilím v rodině, identifikaci rizik a vhodných postupů pro odborníky a odbornice v prvním kontaktu s dětmi, vytvořené standardy pro práci s dětmi ohroženými násilím v rodině	a) Vznik Pracovní skupiny k identifikaci vhodného nástroje a vytvoření standardů pro práci s dětmi ohroženými násilím v rodině b) Určený vhodný a jednotný nástroj. c) Vytvořené standardy práce s dětmi ohroženými násilím v rodině	31. 12. 2020 ÚV ČR ve spolupráci s MPSV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je podpora dostupnosti služeb pro děti ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím, poskytnutí vhodných metodických nástrojů pro práci s dětmi ohroženými těmito formami násilí pro pracovníky a pracovnice OSPOD a zajištění včasné

krizové intervence v těchto případech.

Odůvodnění:

Orgány sociálně-právní ochrany dětí každoročně evidují cca 2500 případů domácího násilí, u kterého byly přítomny nezletilé děti. V současnosti však neexistuje jednotný nástroj pro včasnou identifikaci dítěte ohroženého násilím v rodině pro pracovníky a pracovnice OSPOD a další pracovníky a pracovnice SPOD, které nejčastěji přicházejí do styku s dětmi ohroženými násilím v rodině. Současně není zajištěna dostupnost specializované krizové pomoci pro děti domácím a genderově podmíněným násilím na krajské úrovni. V této souvislosti je potřeba určit také vhodný nástroj pro identifikaci rizik a vytvořit standardy práce s dětmi ohroženými násilím v rodině (vč. specifik domácího a genderově podmíněného násilí).

Opatření č. 11: **Aktualizovat stávající, případně vytvořit novou metodickou podporu pro profese, které přicházejí do kontaktu s dětmi ohroženými násilím v rodině**

Gestor: **MPSV, MV, MZd, MŠMT**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Aktualizovaný metodický pokyn č. 3/2010 upravující postup pracovníků a pracovníc OSPOD určující max. lhůtu do kdy kontaktovat dítě ohrožené domácím násilím a obsahující informace o vhodných nástrojích a doporučené standardy práce s dětmi ohroženými násilím v rodině (ve spolupráci s Výborem)	Aktualizovaný metodický pokyn	31. 12. 2021 MPSV
Vytvořený vzdělávací program a metodická podpora pro pořádkovou a kriminální policii zaměřená na rozvoj kompetencí policistů a policistek při práci s dětmi a rodinami zasaženými domácím násilím (včetně vyhodnocování situace a mapování rizik), obsahující informace o vhodných nástrojích, doporučených postupech všech aktérů v zájmu dítěte a standardy práce s dětmi ohroženými násilím v rodině (ve spolupráci s Výborem)	a) Vytvořený vzdělávací program b) Vytvořená metodická podpora	31. 12. 2021 MV
Aktualizované metodické opatření k postupu praktických lékařů a lékařek pro děti a dorost při podezření ze syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte zahrnující způsoby jak zacházet s dětmi ohroženými násilím v rodině a obsahující informace o vhodných nástrojích, doporučených postupech všech aktérů v zájmu dítěte a standardy práce s dětmi ohroženými násilím v rodině (ve spolupráci s Výborem)	Aktualizované metodické opatření	31. 12. 2021 ÚV ČR, MZd
Aktualizované metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zahrnující způsoby jak zacházet s dětmi ohroženými násilím v rodině a obsahující informace o vhodných nástrojích, doporučených postupech všech aktérů v zájmu dítěte a standardy práce s dětmi ohroženými násilím v rodině (ve spolupráci s Výborem)	Aktualizované metodické doporučení	31. 12. 2021 MŠMT

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je poskytnout pracovníkům a pracovnícím všech relevantních profesí, které přicházejí do kontaktu s dětmi ohroženými násilím v rodině dostatečnou metodickou podporu pro práci s touto zvláště ohroženou cílovou skupinou.

Odůvodnění:

V současnosti neexistuje jednotný metodický pokyn pro pracovníky a pracovnice relevantních profesí, které přicházejí do kontaktu s dětmi ohroženými násilím v rodině, který by obsahoval aktuální informace o způsobech jak a kdy kontaktovat děti ohrožené násilím v rodině, vhodných nástrojích, doporučených postupech všech relevantních aktérů v zájmu dítěte, ad. Aktuálně také neexistují jednotné a aktuální standardy pro práci s dětmi ohroženými násilím v rodině. Opatření směřuje k aktualizaci všech relevantních metodik a jejich sjednocení za účelem zkvalitnění pomoci dětem ohroženým násilím v rodině ze strany všech relevantních profesí, které s nimi přicházejí do styku.

Opatření č. 12: Připravit podklady k pilotnímu projektu specializované služby pro oběti sexuálního násilí

Gestor: ÚV ČR ve spolupráci s MZd, MPSV, MV, MSp, MŠMT

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Pracovní skupina k vytvoření plánu zřízení pilotního projektu specializované multidisciplinární služby pro oběti sexuálního násilí a přípravě metodiky pro specializovaný přístup k obětem sexuálního násilí	a) Vytvořená pracovní skupina b) Vytvořený plán zřízení pilotního projektu c) Vytvořená metodika	a) 31. 12. 2019 b), c) 31. 12. 2020 ÚV ČR ve spolupráci s MZd, MPSV, MV, MŠMT, MSp
Návrh certifikovaného vzdělávacího programu pro lékařský a zdravotnický personál nemocnic s ohledem na potřeby obětí sexuálního násilí.	Vytvořený návrh certifikovaného vzdělávacího programu	31. 12. 2020 ÚV ČR ve spolupráci s MZd, MPSV, MV, MSp
Školení personálu nemocnice zapojené do pilotního projektu (certifikovaný kurz)	Počet proškolených osob	30. 6. 2021 ÚV ČR ve spolupráci s MZd, MŠMT
Provoz pilotního projektu specializované multidisciplinární služby pro oběti sexuálního násilí ve vybrané nemocnici	Zahájení provozu pilotního projektu specializované služby	31. 12. 2021 ÚV ČR ve spolupráci s MZd, MPSV, MV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je vytvořit podmínky pro pilotní projekt specializované multidisciplinární služby pro oběti domácího a sexuálního násilí v rámci zdravotnického zařízení. V rámci opatření je nutné přesně definovat kroky intervence, definovat začlenění služby do stávající sítě zdravotních a sociálních služeb, provázání na další potřebné intervence (policie apod.), definovat nároky na zdroje (finanční i lidské), návrh multidisciplinární služby pilotně prověřit v rámci vybrané nemocnice s následným vyhodnocením projektu, sběrem dat pro návrhy případných úprav a návrh možného rozšíření obdobné služby v rámci dalších zdravotních zařízení v ČR.

Opatření směřuje k návrhu a odzkoušení pilotního projektu specializované služby pro oběti sexuálního násilí v rámci vybrané fakultní nemocnice. Za tímto účelem vznikne odborná mezirezortní pracovní skupina k formulaci návrhu zřízení pilotního projektu a vytvoření metodiky pro specializovaný přístup k obětem sexuálního násilí. V návaznosti na výstupy této pracovní skupiny proběhne školení personálu v nemocnici zapojené do pilotního projektu a následně bude zahájen pilotní provoz specializované služby pro oběti sexuálního násilí. V rámci této služby by měl být uplatňován multidisciplinární krizový přístup a kladen důraz na vytvoření adekvátního prostředí pro ošetření oběti, sběr forenzních důkazů a případný další výsledek oběti. Součástí návrhu zřízení pilotního centra by měl být také návrh způsobu zajištění prvotní psychologické pomoci i způsobu následné péče, zajištění péče ve vlastním sociálním prostředí obětí po opuštění zdravotního zařízení. Všechny intervence by současně měly být formulovány tak, aby předcházely sekundární viktimizaci/stigmatizaci obětí.

Odůvodnění:

V současnosti neexistuje specializovaná služba pro oběti sexuálního násilí v rámci

zdravotnického zařízení, která by zajišťovala systematickou pomoc těmto obětem. V ČR je přitom každoročně Policii ČR oznámeno kolem 600 případů znásilnění. Odborníci a odbornice na tuto problematiku odhadují, že míra ohlášení incidentů tohoto trestného činu je pouze 5 -10 %.⁵⁴ Skutečný počet znásilnění v ČR každý rok tedy činí 6 - 12 tisíc případů. Podle výsledků mezinárodní studie Agentury EU pro základní práva se oběti sexuálního násilí obracejí nejčastěji na lékaře, lékařky a zdravotnická zařízení (22 % v případě partnerského sexuálního násilí a 16 % v případě sexuálního násilí ze strany jiné osoby, než je partner).⁵⁵ Personál zdravotnických zařízení však často není dostatečně proškolen v této problematice, díky čemuž se zvyšuje riziko sekundární viktimizace obětí. Zdravotnická zařízení také nejsou vždy dostatečně technicky vybavena pro sběr všech forenzních důkazů, které jsou zásadní pro případné odsouzení pachatele a nedisponují vhodnými prostory pro případný výslech oběti policíí.

⁵⁴ Blíže viz např. Home Office Research Study: A Gap or A Chasm? Attrition in Reported Rape Cases. 2005. Dostupné z:

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110314171826/http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs05/hors293.pdf>.

⁵⁵ FRA. 2014. EU wide survey on violence against women. Blíže viz:

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

Opatření č. 13: Zohledňovat specifické potřeby obětí domácího a genderově podmíněného násilí v rámci reformy péče o duševní zdraví

Gestor: **MZd**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
V rámci implementace reformy duševního zdraví jsou při pilotních projektech nových služeb reflektovány potřeby zohledňující obětí domácího a genderově podmíněného násilí (ve spolupráci s Výborem)	Přizvání zástupců a zástupkyň Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách do Pracovní skupiny MZd k reformě péče o duševní zdraví	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MZd, MPSV ve spolupráci s ÚV ČR

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zajistit zohlednění potřeb obětí domácího a genderově podmíněného násilí v rámci probíhající reformy péče o duševní zdraví. K tomu by mělo dojít zajištěním účasti Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách na této reformě.

Odůvodnění:

Dopad domácího a genderově podmíněného násilí na prožívání oběti má dlouhodobý charakter. Oběti a jejich děti, které byly svědky násilí, by měly mít zajištěn přístup nejen ke krizové intervenci a odbornému sociálnímu poradenství, ale také k následné psychoterapeutické péči, jejímž cílem je zpracování traumatických zážitků, prevence sekundární viktimizace, získání náhledu na dynamiku násilí ve vztazích a prevence další viktimizace. V současné době oběti domácího a genderově podmíněného násilí čelí nízké dostupnosti takovýchto služeb. Proto se jeví jako účelné zohlednit potřeby této cílové skupiny v rámci implementace reformy péče o duševní zdraví.

Opatření č. 14: Zvýšit bezpečí a ochranu osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím prostřednictvím vyhodnocování rizik a potřeb osob ohrožených a přístupu založeného na identifikaci potřeb osob ohrožených

Gestor: ÚV ČR

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Analýza existujících nástrojů k identifikaci a vyhodnocování rizik a potřeb osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím pro profese, které přicházejí do styku s osobami ohroženými tímto násilím a jejich dětmi	Zveřejněná analýza	31. 12. 2020 ÚV ČR
Jednotný nástroj k identifikaci a vyhodnocování rizik a potřeb osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím pro profese, které přicházejí do styku s osobami ohroženými tímto násilím a jejich dětmi připravený ve spolupráci s Výborem	Existence jednotného nástroje pro vyhodnocení rizik	31. 12. 2020 ÚV ČR
Metodika k používání nástroje k vyhodnocování rizik a potřeb osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím pro profese, které přicházejí do styku s osobami ohroženými tímto násilím a jejich dětmi připravená ve spolupráci s Výborem	Vytvořená metodika	31. 12. 2021 ÚV ČR

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zvýšení bezpečí osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím a jejich dětí prostřednictvím systematického vyhodnocování potřeb osob ohrožených a rizikových faktorů pro opakování a eskalaci násilí s následným vypracováním bezpečnostního plánu.

Odůvodnění:

Zajištění a zvýšení bezpečí obětí domácího a genderově podmíněného násilí a jejich dětí by mělo být základním cílem všech intervencí. V současné době je v ČR používán Policií ČR, intervenčními centry a některými proškolenými organizacemi k vyhodnocování rizik dotazník SARA DN. Některé organizace používají vlastní metodiku vyhodnocování rizik, včetně specializovaných nástrojů, ale chybí jejich propojenost a porovnatelnost. Řada organizací a institucí, které poskytují intervence obětem domácího násilí, k vyhodnocování rizik nepoužívají žádný specializovaný nástroj nebo ho nevyužívají systematicky.

Existence specializovaného nástroje na vyhodnocování rizik, který by vycházel z potřeb osoby ohrožené a jeho používání napříč pomáhajícími organizacemi a institucemi by umožnilo efektivnější sdílení informací o rizicích, kvalitnější interdisciplinární spolupráci a přípravu bezpečnostního plánu, validní podklad pro rozhodování soudů o ochranných opatřeních, prevenci sekundární viktimizace a v konečném důsledku i zvýšení bezpečí obětí a jejich dětí.

Opatření č. 15: Zajistit financování a nepřetržitý provoz bezplatné telefonické pomoci obětem domácího a genderově podmíněného násilí

Gestor: **MV**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Nepřetržitý provoz stávající bezplatné linky pomoci obětem kriminality a domácího násilí	Zajištěný provoz a financování stávající linky	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zajistit nepřetržitý provoz stávající bezplatné linky pomoci obětem kriminality a obětem domácího násilí v příštích letech.

Odůvodnění:

Telefonická krizová pomoc představuje jeden z klíčových prvků okamžité pomoci obětem domácího a genderově podmíněného násilí. Zajištění nepřetržité telefonické krizové pomoci obětem tohoto násilí je také jedním z požadavků Istanbulské úmluvy. Současná linka eviduje každoročně více jak 6000 volání a meziročně zaznamenává stále narůstající trend. Nejčastěji řešenou problematiku představuje domácí násilí, nebezpečné pronásledování, nebezpečné vyhrožování a další trestné činy. V minulosti byla linka podpořena v rámci Norských fondů, v současnosti její provoz zajišťuje Ministerstvo vnitra. V této souvislosti je potřebné zajistit dostatečné a předvídatelné financování stávající linky i v příštích letech.

Opatření č. 16: Posilovat kapacity intervenčních center v oblasti domácího násilí prostřednictvím Norských fondů

Gestor: MF ve spolupráci s ÚV ČR

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Výzva zaměřená na posilování interdisciplinární spolupráce prostřednictvím zvyšování kapacit intervenčních center	a) Vyhlášení výzvy na podporu interdisciplinární spolupráce b) Počet podpořených projektů a jejich rozpočet (v letech 2020 – 2022)	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MF ve spolupráci s ÚV ČR

Bližší popis opatření:

Cílem tohoto opatření je posílení interdisciplinární spolupráce prostřednictvím zvyšování kapacit intervenčních center.

Odůvodnění:

Cílem interdisciplinární spolupráce (dále jako „IDS“) je v jednotlivých regionech ČR zajistit komplexní a včasnou péči o osoby ohrožené domácím násilím, koordinovat pomoc osobě ohrožené domácím násilím (v součinnosti s dalšími institucemi státní správy, samosprávy, NNO), zlepšovat praxi při poskytování pomoci osobám ohroženým domácím násilím, propagovat služby pro osoby ohrožené domácím násilím, nabízet a realizovat vzdělávací aktivity pro odbornou i laickou veřejnost, ad. IDS je uplatňována ve dvou rovinách. Především v rovině související s případy vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, kdy na tento úkon a dle §60a) zákona o sociálních službách zpravidla do několika hodin navazuje pomoc osobě ohrožené ze strany intervenčního centra (dále jako „IC“). IC následně koordinuje další aktivity a zapojení institucí do řešení situace osoby ohrožené, především s ohledem na zajištění jejího bezpečí. IDS je dále uplatňována v případech ostatních (nizkoprahových), kdy se IC, případně jiná instituce setkává s obětí domácího násilí. Ve většině těchto případů dochází ke koordinaci postupů ze strany IC.

IDS má nezastupitelnou roli při řešení případů domácího násilí. Hlavní význam spočívá v propojení a spolupráci jednotlivých odborných subjektů při řešení konkrétních případů v praxi. Vzájemná setkávání spolupracujících institucí vedou k posílení kompetencí jednotlivých subjektů v problematice domácího násilí, šíření tématu domácího násilí k dalším institucím a veřejnosti, podpoře nastaveného systému pomoci osobám ohroženým domácím násilím v České republice, ale především ke stálému zkvalitňování pomoci osobám ohroženým domácím násilím na místních úrovních. Vzhledem k zásadní roli IDS v pomoci osobám ohroženým domácím násilím je potřeba podporovat její posílení zejm. prostřednictvím navýšování kapacit IC (např. personální posílení týmů o osoby zaměřené na koordinaci IDS, terapii, psychologii, právo či koordinaci preventivních programů).

Ministerstvo financí je zprostředkovatelem programu *Human Rights, Roma Inclusion and Domestic and Gender-based Violence* v rámci stávajícího období Norských fondů. ÚV ČR plní roli odborného garanta tohoto programu. Za účelem určení oblasti podpory Ministerstvo financí uspořádalo tzv. stakeholders consultations, které se účastnili klíčoví aktéři a aktérky v pomoci obětem domácího a genderově podmíněného násilí. V rámci těchto pracovních jednání byla identifikována potřeba další podpory a rozšíření multidisciplinární spolupráce. V diskuzi s APIC ČR bylo domluveno, že finanční prostředky budou alokovány na posílení interdisciplinární spolupráce prostřednictvím navýšení kapacit IC.

Opatření č. 17: Podporovat dostupnost specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím prostřednictvím Norských fondů

Gestor: MF ve spolupráci s ÚV ČR

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Výzva zaměřená na podporu dostupnosti specializovaných služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím (vč. utajených azylových domů) zohledňující postavení a specifické potřeby osob čelících vícečetné diskriminaci	a) Vyhlášení výzvy na podporu dostupnosti specializovaných sociálních služeb (vč. utajených azylových domů) b) Počet podpořených projektů a jejich rozpočet (v letech 2020 – 2022)	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MF ve spolupráci s ÚV ČR

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je podpořit vznik nových a rozšíření stávajících specializovaných služeb (zejména utajených azylových domů) pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím.

Odůvodnění:

Bližší viz odůvodnění opatření č. 9. Zřízení nových či rozšiřování stávajících specializovaných služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím bude možné podpořit v rámci programu *Human Rights, Roma Inclusion and Domestic and Gender-based Violence* v rámci stávajícího období Norských fondů. MF je zprostředkovatelem programu, ÚV ČR plní roli odborného garanta tohoto programu.

Oblast č. 3: Zajištění přístupu ke spravedlnosti pro všechny osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím

Priority v oblasti č. 3:

- Podpora prohlubování odborných znalostí soudců a soudkyň (včetně justičních čekatelů a čekatelek) ohledně problematiky domácího a genderově podmíněného násilí (zejména v tématu rozhodování o svěřeni dítěte do péče a úpravě styků násilného rodiče s dítětem);
- Zajištění kvality znaleckých posudků;
- Zajištění informovanosti soudců a soudkyň, státních zástupců a zástupkyň o problematice domácího a genderově podmíněného násilí a aktuálních výstupech v této oblasti;
- Zvýšení informovanosti všech obětí domácího a genderově podmíněného násilí ohledně práva vymáhat adekvátní odškodnění;
- Rozšířit možnosti pomoci obětem domácího a genderově podmíněného násilí v nejzávažnějších případech ohrožení života;
- Vytvořit strategii boje proti kybernásilí která bude pracovat s genderově podmíněným násilím, násilím z nenávisti a skupinami osob čelících vícečetné diskriminaci;
- Legislativní úprava postavení dítěte a zranitelných osob v přestupkovém řízení;
- Snížení počtu opakovaných výsledků dětských i dospělých obětí domácího a genderově podmíněného násilí.

Očekávané dopady opatření v oblasti č. 3:

- Justiční čekatelé a čekatelky, soudci a soudkyně mají každoročně zajištěnou možnost dále se vzdělávat v problematice rozhodování o svěřeni dítěte do péče a úpravě styků násilného rodiče s dítětem, vnímají závažnost problematiky domácího a genderově podmíněného a zohledňují násilné incidenty při svém rozhodování;
- Je zajištěna standardizace a kvalita znaleckých posudků v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí;
- Je zajištěna podpora prohlubování specializace státních zástupců a zástupkyň na problematiku domácího a genderově podmíněného násilí prostřednictvím dostatečného počtu odborných kurzů Justiční akademie. Soudci a soudkyně disponují dostatečnými možnostmi se v tomto tématu dále vzdělávat a současně jsou pravidelně informováni o aktuálních odborných výstupech v této oblasti;
- Osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím jsou stručnou, srozumitelnou a jednotnou formou informovány o právu vymáhat odškodnění a dostupné pomoci. Vědí jak uplatnit svá práva a kam se obrátit pro případnou pomoc;
- Širší skupina obětí domácího a genderově podmíněného násilí ohrožená opakovaním násilí ze strany násilného (bývalého) partnera či partnerky má k dispozici signalizační zařízení k okamžitému přivolání pomoci. Policie díky zařízení disponuje bližšími informacemi o těchto obětech, dětech v domácnosti a násilné osobě a tyto informace předává zasahující hlídce, která může efektivně zasáhnout;
- Stát má zpracován dlouhodobý koncepční strategický dokument pro boj s kybernásilím a úspěšně implementuje opatření k potírání těchto forem násilí;
- Postavení dítěte a dalších zranitelných osob v přestupkovém (příp. v obecně správním) řízení je legislativně ukotveno a zlepšeno. Osobní údaje a soukromí zranitelných obětí v přestupkovém (příp. obecně správním) řízení jsou chráněny;
- Počet opakování výsledků dětských a dospělých obětí domácího a genderově podmíněného násilí je snížen na nezbytné minimum.

Opatření č. 18: Zajistit možnost průběžného vzdělávání justičních čekatelů a čekatelek, soudců a soudkyň a státních zástupců a zástupkyň v tématu rozhodování o svěření dítěte do péče a úpravě styků násilného rodiče s dítětem a standardizaci práce soudních znalců a znalkyň v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí

Gestor: MSp

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Každoročně vypsána nabídka kurzů Justiční akademie pro justiční čekatele a čekatelky, soudce a soudkyně a státní zástupce a zástupkyně k tématu rozhodování o svěření dítěte do péče a úpravě styků násilného rodiče s dítětem	a) Počet vypsáných kurzů b) Počet účastníků a účastnic	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MSp
Zajištěná standardizace práce soudních znalců a znalkyň v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí	Předložený zákon o soudních znalcích zahrnující standardizaci jejich práce	31. 12. 2020 MSp

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zvyšovat odborné znalosti justičních čekatelů a čekatelek, soudců a soudkyň a státních zástupců a zástupkyň o problematice domácího a genderově podmíněného násilí v souvislosti s rozhodováním o svěření dítěte do péče a úpravě styků násilného rodiče s dítětem. Dalším cílem v této souvislosti je standardizace práce soudních znalců a znalkyň v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí.

Odůvodnění:

Soudci a soudkyně, státní zástupci a zástupkyně, justiční čekatelé a čekatelky jsou v současnosti nedostatečně obeznámeni s problematikou domácího a genderově podmíněného násilí. V praxi běžně dochází k tomu, že domácí násilí není z jejich strany bráno dostatečně vážně.

Problematika domácího násilí není standardně zahrnuta do kurikula právnických fakult, případně nejsou získané informace dostatečně rozsáhlé a komplexní pro porozumění problematice domácího a genderově podmíněného násilí. V praxi pak dochází např. k tomu, že není dostatečně využíván postih za trestný čin nebezpečné vyhrožování, protože státní zástupci a zástupkyně a soudci a soudkyně nepřisuzují výhrůžkám původců či původkyň násilí patřičnou váhu.

Na základě novely trestního zákoníku je, kromě jiného, násilí proti členům rodiny, (bývalým) partnerkám či partnerům a osobám, které vyžadují zvláštní ochranu a nezletilým často považováno za přitěžující okolnosti. V praxi však často takové jednání soudci a soudkyně jako přitěžující okolnosti nehodnotí. Další problematickou oblastí je využívání mediace v případech domácího násilí. Mediace je v současnosti v případech násilí běžně navrhována např. u rozvodů. Soudci a soudkyně si zatím nespojují řešení domácího násilí s civilním řízením, nicméně takový přístup může vést k sekundární viktimizaci obětí, na které je vyvíjen tlak, aby se s pachatelem dohodly.

Současně je potřeba zajistit kvalitu znalecké činnosti v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí prostřednictvím její standardizace.

Opatření č. 19: Zvýšit informovanost soudců a soudkyň a státních zástupců a zástupkyň o problematice domácího a genderově podmíněného násilí a výstupech v této oblasti

Gestor: MSp

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Přehled vhodné rozhodovací praxe soudů v případech znásilnění zpracovaný Úřadem vlády ČR (a případně další výstupy analýz v této oblasti) zařazený na program porady ministra spravedlnosti s předsedy a předsedkyněmi krajských a vyšších soudů	Zařazení analýzy a dalších výstupů v této oblasti do programu porady	31. 12. 2019 MSp
Každoročně vypsany kurz Justiční akademie pro soudce a soudkyně k tématu rozhodování soudů v případech znásilnění a dalších forem násilí na ženách	a) Vypsany kurz b) Počet účastníků a účastnic	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MSp
Interní pokyn pro soudy, jak postupovat v případech, kdy soud nedisponuje samostatnými oddělenými čekárnami a vchody k zabránění kontaktu oběti a pachatele (zajištění zákonné povinnosti vyplývající z § 17 zákona o obětech trestních činů)	Schválení interního pokynu	31. 12. 2020 MSp
Školení Justiční akademie zaměřené na další prohlubování specializace státních zástupců a zástupkyň na případy domácího a genderově podmíněného násilí	Počet vypsanych školení Justiční akademie a jejich kapacita letů	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MSp

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zvyšovat odborné znalosti soudců a soudkyň, státních zástupců a zástupkyň o problematice domácího a genderově podmíněného násilí a jejich informovanost o zásadních výstupech v této oblasti.

Odůvodnění:

Problematika různých forem domácího a genderově podmíněného násilí (např. trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí, znásilnění či nebezpečného pronásledování) je velmi specifickou oblastí, která klade vysoké nároky na odbornou kompetenci subjektů přicházejících do styku s osobami ohroženými, svědky a svědkyněmi i obviněnými. Zkušenosti ze zahraničí i ČR ukazují, že výhodou specializace je zkvalitnění práce díky hlubší věcné znalosti problematiky. Specializace na úrovni státních zástupců a zástupkyň také vede ke zvýšení důvěry ve schopnosti justičního systému řešit případy domácího a genderově podmíněného násilí. Pokynem obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 15. 1. 2016, kterým se mění pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 4/2009, Vzorový organizační řád, byla zavedena v rámci celé struktury státního zastupitelství specializace na domácí násilí.

V současnosti neexistuje specializace soudců a soudkyň na problematiku domácího a genderově podmíněného násilí. Vzhledem k tomu, jaké nároky klade problematika domácího a genderově podmíněného násilí na odbornost a znalost problematiky, je potřeba zajistit dostatečné možnosti pro soudce a soudkyně se v tomto tématu vzdělávat a současně je informovat o aktuálních odborných výstupech v této oblasti.

Opatření č. 20: Zvýšit informovanost osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím o jejich právech vč. možnosti vymáhat odškodnění a poskytnutí peněžité pomoci

Gestor: **MV**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Školení pro policisty a policistky zaměřené na způsob jak stručně a jasně informovat osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím o jejich právech a dostupné pomoci (vč. způsobu využívání revidovaných formulářů)	a) Počet školení b) Počet proškolených policistů a policistek	31. 12. 2019 a průběžně v následujících letech MV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zajistit, aby osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím byly vždy a srozumitelnou formou informovány o svých právech a dostupné pomoci.

Odůvodnění:

Z poznatků organizací pracujících s osobami ohroženými tímto násilím vyplývá, že ne vždy je dostatečně zajištěna informovanost obětí o základních principech a právech na základě zákona o obětech trestných činů. Osoby ohrožené jsou se svými právy seznamovány různými způsoby. Osoby ohrožené často nerozumí tomu, jaká mají v těchto případech práva a jaké kroky budou následovat. Policisté a policistky by měli disponovat jednotným, stručným a přehledným formulářem pro osoby ohrožené domácím násilím. V této souvislosti je nezbytné průběžně proškolenovat policisty a policistky jak správně používat tyto informační materiály a stručně a jasně osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím o jejich právech. V praxi opakovaně dochází k situacím, kdy osoby ohrožené nejsou náležitě odškodněny, protože nejsou dostatečně a srozumitelně informovány o tom, v jakých fázích trestního řízení mohou svá práva uplatňovat a jakým způsobem. Cílem opatření je zajistit jejich informovanost stručnou a srozumitelnou formou o právu vymáhat odškodnění a zlepšit tak jejich situaci a postavení.

Opatření č. 21: Vyhodnotit a podle výsledků pilotního projektu případně rozšířit využití signalizačního zařízení pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím do dalších krajů

Gestor: **MV**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Evaluace pilotního projektu signalizačního zařízení pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím	Představení evaluace na jednání Výboru	31. 12. 2019 MV
Případné rozšíření využívání signalizačního zařízení pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím do dalších krajů (po vyhodnocení pilotního projektu a odstranění technických překážek)	Počet krajů v daném roce, které nově využívají zařízení	31. 12. 2020 a průběžně v následujících letech MV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je rozšířit možnosti pomoci osobám ohroženým domácím a genderově podmíněným násilím v nejzávažnějších případech ohrožení života formou signalizačního zařízení, které je schopno lokalizovat osobu ohroženou a informace předat operačnímu středisku Policie ČR, která tak může konat rychleji a efektivněji.

Odůvodnění:

V nejzávažnějších případech domácího a genderově podmíněného násilí je oběť ohrožena na životě. V těchto případech se v zahraničí osvědčilo signalizační zařízení ve zvláštním režimu, díky kterému policie mnohdy zabránila fatálním následkům domácího násilí. Jedná se o vyhodnocení jednotlivých případů, kdy dojde k vykázání násilné osoby ze společného obydlí, v rámci kterého je identifikováno vysoké riziko dalšího nebezpečného útoku. V těchto případech umožní signalizační zařízení obětem přivolat pomoc policie stisknutím jednoho tlačítka. Policie zároveň disponuje bližšími informacemi osobě ohrožené, dětech v domácnosti a násilné osobě a tyto informace předává zasahující hlídce, která může efektivně zasáhnout.

MV v roce 2018 realizovalo projekt „Nebudte slepí k domácímu násilí III“ v rámci kterého bylo pilotně otestováno 15 ks signalizačních zařízení s technologií umožňující ohrožené osobě přivolat okamžitou pomoc stisknutím jediného tlačítka. Projekt byl zatím realizován na území KŘP Středočeského kraje (územní odbory Kladno a Příbram). Zahraniční zkušenosti ukazují, že tato forma ochrany má pro zajištění bezpečí obětí domácího a genderově podmíněného násilí zcela zásadní přínos. Uvedená opatření směřují k vyhodnocení pilotního projektu, odstranění případných technických překážek a rozšíření testování tohoto zařízení i na další krajská ředitelství Policie ČR a příslušné územní odbory.

Opatření č. 22: Snížit počet opakovaných výsledků dětských i dospělých obětí domácího a genderově podmíněného násilí

Gestor: **MV**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Analýza využívání výsledkových místností a množství opakovaných výsledků obětí domácího a genderově podmíněného násilí	Zveřejněná analýza	31. 12. 2020 MV
Školení policistů a policistek jak vést výsledky obětí domácího a genderově podmíněného násilí (včetně dětí)	a) Počet školení b) Počet proškolených policistů a policistek	31. 12. 2021 a průběžně v následujících letech MV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je snížit množství opakovaných výsledků obětí domácího a genderově podmíněného násilí za účelem zabránění vystavování obětí tohoto násilí opakovanému traumatu a prevence sekundární viktimizace (mj. zajištěním citlivého vedení výsledku ze strany policistů a policistek).

Odůvodnění:

Dle zkušeností organizací pracujících osobami ohroženými domácím a genderově podmíněným násilím v současné praxi v rámci trestního řízení dochází k nadměrnému opakování a konání výsledků dětských i dospělých obětí těchto forem násilí. V průměru bývají osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím vyslýchány 5-7 krát, u obětí dětských je tento počet nižší, avšak i tak se jedná o několikeré opakování. Tato praxe s sebou nese významné riziko retraumatizace a sekundární až terciární viktimizace těchto obětí. Na nutnost minimalizace počtu výsledků poukázali ve svých veřejných vystoupeních i někteří státní zástupci a zástupkyně a trestní soudci a soudkyně (např. JUDr. Jan Svaček).

Opatření č. 23: **Legislativně upravit postavení dítěte a zranitelných osob v přestupkovém řízení**

Gestor: **MV**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Legislativní úprava postavení dítěte jako svědka v přestupkovém, příp. obecně správním řízení, která účinně chrání jeho zájmy, zejména při projednávání násilí v rodině	Předložení novely zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich zohledňující postavení dítěte v příslušných řízeních k projednání a schválení vládě	31. 12. 2019 MV
Legislativní úprava ochrany osobních údajů, soukromí a procesního postavení zranitelných obětí v přestupkovém řízení	Předložení novely zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich zohledňující postavení zranitelných osob a jejich soukromí k projednání a schválení vládě	31. 12. 2019 MV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zlepšit a legislativně ukotvit postavení dítěte a dalších zranitelných osob v přestupkovém (příp. v obecně správním) řízení.

Odůvodnění:

Postavení dítěte jako svědka v přestupkovém, příp. obecně správním řízení není dostatečně legislativně ukotveno. Současně není legislativně zajištěna ochrana osobních údajů a soukromí zranitelných obětí v přestupkovém řízení. Uvedená opatření byla již součástí aktualizace Akčního plánu 2015 – 2018. Na základě vyhodnocení plnění Akčního plánu 2015 – 2018 v roce 2018 byly tyto úkoly zařazeny do tohoto Akčního plánu.

Opatření č. 24: **Vytvořit rezortní koncepční materiál pro boj s kybernásilím**

Gestor: **MV**

Výstupy	Indikátor	Termín a gestor
Strategie prevence kybernásilí	Schválená rezortní strategie	31. 12. 2020 MV
Implementace opatření Strategie prevence kybernásilí	Každoroční informace o naplňování opatření strategie	31. 12. 2021 a průběžně v následujících letech MV

Bližší popis opatření:

Cílem opatření je zpracovat koncepční strategický dokument zaměřený na prevenci kybernásilí v ČR.

Odůvodnění:

Výskyt kybernásilí v posledních letech narůstá nejen mezi mladými lidmi.⁵⁶ To potvrzují i zkušenost organizací, které s osobami ohroženými tímto násilím pracují. Zároveň se jedná o oblast, které v ČR zatím nebyla věnována dostatečná pozornost. Koncepční strategický dokument zaměřený na prevenci kybernásilí v ČR však stále chybí. Uvedené opatření bylo již součástí aktualizace Akčního plánu 2015 – 2018. Na základě vyhodnocení plnění Akčního plánu 2015 – 2018 v roce 2018 byl tento úkol zařazen do tohoto Akčního plánu. Strategie prevence kybernásilí by měla pracovat s genderově podmíněným násilím, násilím z nenávisti a skupinami osob čelících vícečetné diskriminaci.

⁵⁶ ÚV ČR. 2016. Analýza genderově podmíněného kybernásilí v ČR. Blíže viz: <http://www.tojrovnost.cz/images/analyzy/Analiza-genderove-podmineneho-kybernasili.pdf>